

www.turkishstudies.net/religion

Turkish Studies - Comparative Religious Studies

eISSN: 2667-5544

Research Article / Araştırma Makalesi

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

Manuscripts on Islamic History at the Amasya Beyazıt Manuscript Library: An Inventory and Bibliometric Analysis

Amasya Beyazıt Kütüphanesi'ndeki İslam Tarihi Yazmaları: Tespit ve Bibliyometrik Bir Analiz

Aygün Yılmaz Uzunöz*

Abstract: Libraries, as one of the most significant components of cultural heritage, are indispensable institutions for research in science, culture, and the arts. In particular, manuscripts preserved in libraries hold great value as documents and custodians of the intellectual accumulation transmitted from past to present. Türkiye hosts some of the world's richest manuscript collections. In this context, the present study examines the content of the Amasya Beyazıt Manuscript Library, focusing on the quantitative and qualitative characteristics of manuscripts related to Islamic historiography within its collection. Accordingly, the study seeks to determine under which categories these works can be classified, how they are distributed in terms of content, and to what extent existing classification systems are adequate.

The digital catalog of the library was examined in detail, and 69 manuscripts were identified through a record-by-record analysis. The identified works were analyzed using a bibliometric approach based on variables such as language, century, and genre, and the findings were presented through tabular visualizations. The results indicate that catalog records are largely concentrated around the categories of "Sīrah and Shamā'il" and "Islamic History and Sīrah." In terms of language, the texts are predominantly in Arabic, while Turkish works also constitute a significant portion. Moreover, the manuscripts display a broad chronological distribution spanning from the 7th to the 20th century. The identification and classification model employed in this study offers an original contribution by providing a framework that can be applied to other manuscript libraries.

Keywords: Islamic History, Ottoman Libraries, Amasya Beyazıt Manuscript Library, Manuscripts, Sīrah Literature, Islamic Historiography.

Öz: Kültürel mirasın en önemli unsurlarından biri olan kütüphaneler, bilim, kültür ve sanat araştırmalarında vazgeçilmez kurumlardır. Özellikle, kütüphanelerde yer alan el yazmaları, geçmişten günümüze uzanan entelektüel birikimin belgeleri ve koruyucuları olarak büyük değer taşır. Türkiye, yazma eser bakımından dünyanın önde gelen zengin koleksiyonlarına ev sahipliği yapar. Bu çalışma da Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'nin içeriğine yönelik bir araştırma olarak, koleksiyonlarında İslam Tarihi literatürüyle ilgili yer alan yazma eserlerin nicelik ve nitelik özelliklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece, söz konusu

* Res. Asst., Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Theology, Department of History of Islam and Arts

Arş. Gör., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3347-0776>

a.uzunoz@aybu.edu.tr

Cite as/ Atıf: Uzunöz Yılmaz, A. (2026). Manuscripts on Islamic history at the Amasya Beyazıt Manuscript Library: An inventory and bibliometric analysis / Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'ndeki İslam tarihi yazmaları: Tespit ve bibliyometrik bir analiz. *Turkish Studies-Comparative Religious Studies*, 21(2), 3739-3791. Ankara Bilim University Publications. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.94108>

Received/Geliş: 24 April/ Nisan 2026

Accepted/Kabul: 20 June/Haziran 2026

Published/Yayın: 25 June/Haziran 2026

Checked by plagiarism software

koleksiyonda yer alan İslam tarihi eserlerinin hangi türler altında toplanabileceği, bu eserlerin içerik bakımından nasıl bir dağılım gösterdiği ve mevcut tasniflerin ne ölçüde yeterli olduğu sorularına cevap aranmaktadır. Kütüphanenin dijital kataloğu detaylı bir şekilde taranmış, her kayıt tek tek incelenerek 69 yazma eser saptanmıştır. Tespit edilen eserler dil, yüzyıl ve tür değişkenleri temel alınarak bibliyometrik yöntemle analiz edilmiş ve elde edilen veriler görselleştirme yoluyla tablolaştırılmıştır. Bulgular, katalog kaydının büyük ölçüde “Siyer-i Nebevî ve Şemâil-i Şerîfe” ile “İslam dini tarihi ve siyer” kategorileri etrafında şekillendiğini göstermiştir. Dil açısından ise metinlerin ağırlıklı olarak Arapça olduğu, bununla birlikte Türkçe eserlerin de önemli bir yer tuttuğu tespit edilmiştir. Ayrıca eserlerin 7. yüzyıldan 20. yüzyıla uzanan geniş bir kronolojik dağılım sergilediği belirlenmiştir. Araştırmada uygulanan tespit ve sınıflandırma modeli, diğer yazma eser kütüphanelerine de uygulanabilecek bir çerçeve sunması bakımından özgün bir katkı niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Osmanlı Kütüphaneleri, Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi, El Yazmaları, Siyer Yazmaları, İslam Tarihi Yazmaları.

Structured Abstract:

Türkiye hosts one of the richest manuscript collections in the world and, according to the data from the Presidency of the Turkish Manuscripts Institution, provides access to hundreds of thousands of manuscripts. Among these collections, the Amasya Beyazıt Manuscript Library stands out with its rich holdings covering various fields of knowledge. However, researchers have noted a limited number of studies focused on the systematic identification and evaluation of manuscripts related to Islamic historiography within such collections. Accordingly, the aim of this study is to identify manuscripts related to Islamic historiography in the library's collection, to examine their distribution in terms of genre, language, and content, and to reveal the research value of these texts for scholars. In doing so, the study seeks both to situate the collection within the broader context of Islamic historiography and to contribute to manuscript studies.

The Amasya Beyazıt Manuscript Library houses a rich collection of 4,351 manuscripts spanning various disciplines. Written in Ottoman Turkish, Arabic, and Persian, these works cover a wide range of fields, including the Qur'an, hadith, tafsir, fiqh, theology, philosophy, language and literature, law, mathematics, and astronomy. While this diversity makes the library an important research centre, it also creates certain difficulties for researchers working specifically in Islamic history. The inability to directly identify Islamic history manuscripts within such a vast collection forces researchers to conduct comprehensive searches across the entire collection. Moreover, the absence of a systematic study focusing specifically on Islamic history manuscripts in this collection indicates a clear gap in the literature. This study aims to fill this gap by identifying Islamic history manuscripts in the library and presenting them as a systematic inventory, thereby saving time for researchers engaged in work at the level of individual texts and providing an accessible reference framework.

The study, based on a qualitative research design, uses as its dataset 69 Islamic history manuscripts identified through preliminary surveys of the Amasya Manuscript Library collection. During the data collection process, catalogue records were examined, and the works were re-evaluated based on their content. In the analysis stage, the classificatory and quantitative dimensions of the bibliometric approach were adapted to manuscript collections and used in conjunction with catalogue-based collection analysis. Accordingly, the works were classified according to key criteria such as genre, language, century, and subject distribution. Descriptive and thematic analysis methods were employed to interpret the data, allowing the identification of general trends in terms of language, period, and genre within the collection.

The findings reveal that, while the works are predominantly concentrated around the sīra (Prophetic biography) literature, they also extend into various subfields of Islamic historiography, including biography and ʿabaqāt, genealogy (nasab), geography, waqf and cultural history, and Ottoman history. In terms of language, the texts are mainly in Arabic, while Turkish works also constitute a significant portion, with a limited number of Persian texts. Content-wise, the works exhibit a multi-layered structure intersecting with different disciplines. Furthermore, a comparison with a broader dataset shows that 24 out of the 69 identified manuscripts are found exclusively in this library, highlighting its possession of unique sources and its significant potential for Islamic historical research. These findings demonstrate that, compared to the limited number of content-based studies in the literature, manuscript collections require more detailed analysis.

The study demonstrates that the Amasya Beyazıt Manuscript Library constitutes an important and distinctive source for Islamic historiography. The fact that 24 manuscripts are unique to this library further strengthens its originality and points to new research opportunities, particularly for detailed studies on unique manuscripts. In addition, the wide chronological distribution of the manuscripts, spanning from the 7th to the 20th centuries, and the presence of colophon dates in 19 of them provide concrete data regarding the circulation and transmission of texts. The existence of multiple copies of certain works indicates their usage and dissemination, while the prominence of 16th-century manuscripts reflects the intensity of scholarly production during this period.

Nevertheless, certain limitations of the study should be acknowledged. The research is based on a single collection and a limited number of manuscripts; therefore, the generalisability of the findings should be supported by studies conducted with larger datasets. Despite these limitations, the results confirm that the collection represents an important source of data for Islamic historiography, as well as for the cultural history of Amasya and the intellectual life of the Ottoman period.

The results also indicate that analysing manuscript collections solely based on catalogue records is insufficient for the comprehensive identification of works. Catalogue entries generally provide limited information such as title, author, and general subject headings, which restricts the visibility of textual structures, subthemes, and interdisciplinary relationships. This limitation makes it difficult to accurately classify works within Islamic historiography and to determine their position within the tradition. Indeed, the content-based analysis conducted in this study reveals that some works possess thematic and generic features that differ from their catalogue descriptions. Therefore, supporting catalogue data with content analysis enables more accurate and comprehensive results.

Finally, the study offers an applicable framework for research on similar manuscript collections. The developed listing and classification approach enhances data consistency and comparability by enabling the evaluation of Islamic history manuscripts across different libraries based on shared criteria such as genre, language, century, subject, and author. Accordingly, future studies should conduct comparative analyses based on large-scale datasets combining multiple collections and undertake detailed examinations of rare or unique manuscripts, particularly in terms of their textual characteristics, circulation, and copying processes.

Keywords: Islamic History, Ottoman Libraries, Amasya Beyazıt Manuscript Library, Manuscripts, Sīrah Literature, Islamic Historiography.

ملخص منظم:

تضم تركيا واحدة من أغنى مجموعات المخطوطات في العالم، ونتيجة، وفقاً لبيانات رئاسة مؤسسة المخطوطات التركية الوصول إلى مئات الآلاف من المخطوطات. ومن بين هذه المجموعات، تبرز مكتبة مخطوطات أماسيا بيازيت بمقتنياتها الغنية التي تغطي مختلف مجالات المعرفة. ومع ذلك، لاحظ الباحثون قلة عدد الدراسات التي تركز على التحديد والتقييم المنهجي للمخطوطات المتعلقة بالتاريخ الإسلامي ضمن هذه المجموعات. وبناءً على ذلك، تهدف هذه الدراسة إلى تحديد المخطوطات المتعلقة بالتاريخ الإسلامي في مجموعة المكتبة، ودراسة توزيعها من حيث النوع واللغة والمحتوى، وكشف القيمة البحثية لهذه النصوص للباحثين. وبذلك، تسعى الدراسة إلى وضع المجموعة في السياق الأوسع للتاريخ الإسلامي والمساهمة في دراسات المخطوطات.

تضم مكتبة مخطوطات أماسيا بيازيت مجموعة غنية تضم 4351 مخطوطة تغطي مختلف التخصصات. وقد كُتبت هذه الأعمال باللغات التركية العثمانية والعربية والفارسية، وتغطي مجموعة واسعة من المجالات، بما في ذلك القرآن والحديث والتفسير والفقه واللاهوت والفلسفة واللغة والأدب والقانون والرياضيات وعلم الفلك. وفي حين أن هذا التنوع يجعل المكتبة مركزاً بحثياً مهماً، فإنه يخلق أيضاً بعض الصعوبات للباحثين الذين يعملون بشكل خاص في مجال التاريخ الإسلامي. إن عدم القدرة على تحديد مخطوطات التاريخ الإسلامي بشكل مباشر ضمن هذه المجموعة الضخمة يجبر الباحثين على إجراء بحث شامل في المجموعة بأكملها. علاوة على ذلك، فإن غياب دراسة منهجية تركز بشكل خاص على مخطوطات التاريخ الإسلامي في هذه المجموعة يشير إلى وجود فجوة واضحة في الأدبيات. تهدف هذه الدراسة إلى سد هذه الفجوة من خلال تحديد مخطوطات التاريخ الإسلامي في المكتبة وتقديمها كقائمة جرد منهجية، مما يوفر الوقت للباحثين المنخرطين في العمل على مستوى النصوص الفردية ويوفر إطاراً مرجعياً يسهل الوصول إليه.

وتستند الدراسة إلى تصميم بحثي نوعي، وتستخدم كمجموعة بيانات لها 69 مخطوطة تاريخ إسلامي تم تحديدها من خلال مسوحات أولية لمجموعة مكتبة مخطوطات أماسيا. وأثناء عملية جمع البيانات، تم فحص سجلات الفهرس، وأعيد تقييم الأعمال بناءً على محتواها. وفي مرحلة التحليل، تم تكيف الأبعاد التصنيفية والكمية للنهج البليومتري مع مجموعات المخطوطات واستخدامها بالاقتران مع تحليل المجموعة القائم على الفهرس. وبناءً على ذلك، تم تصنيف الأعمال وفقاً لمعايير رئيسية مثل النوع واللغة والقرن وتوزيع الموضوعات. واستخدمت طرق التحليل الوصفي والموضوعي لتفسير البيانات، مما سمح بتحديد الاتجاهات العامة من حيث اللغة والفترة والنوع داخل المجموعة.

تكشف النتائج أنه في حين تتركز الأعمال في الغالب حول أدب السيرة (السيرة النبوية)، فإنها تمتد أيضاً إلى مجالات، فرعية مختلفة من التاريخ الإسلامي، بما في ذلك السيرة والطبقات، وعلم الأنساب (النسب)، والجغرافيا، والتاريخ الثقافي والوقف والتاريخ العثماني. من حيث اللغة، فإن النصوص مكتوبة باللغة العربية في الغالب، في حين تشكل الأعمال التركية أيضاً جزءاً كبيراً، مع عدد محدود من النصوص الفارسية. من حيث المحتوى، تُظهر الأعمال بنية متعددة الطبقات تتقاطع مع تخصصات مختلفة. علاوة على ذلك، تُظهر المقارنة مع مجموعة بيانات أوسع أن 24 مخطوطة من أصل 69 مخطوطة تم تحديدها موجودة حصرياً في هذه المكتبة، مما يسلط الضوء على امتلاكها لمصادر فريدة وإمكاناتها الكبيرة للبحث التاريخي الإسلامي. تُظهر هذه النتائج أنه، مقارنةً بالعدد المحدود من الدراسات القائمة على المحتوى في الأدبيات، تتطلب مجموعات المخطوطات تحليلاً أكثر تفصيلاً.

تُظهر الدراسة أن مكتبة مخطوطات أماسيا بيازيت تشكل مصدرًا مهمًا ومميزًا لتاريخ الإسلام. إن حقيقة أن 24 مخطوطة هي حصرية لهذه المكتبة تعزز أصالتها وتشير إلى فرص بحثية جديدة، لا سيما للدراسات التفصيلية حول المخطوطات الفريدة بالإضافة إلى ذلك، يوفر التوزيع الزمني الواسع للمخطوطات، الذي يمتد من القرن السابع إلى القرن العشرين، ووجود تواريخ في منها، بيانات ملموسة بشأن تداول النصوص ونقلها. ويشير وجود نسخ متعددة من بعض الأعمال إلى استخدامها ونشرها، بينما 19 يعكس بروز مخطوطات القرن السادس عشر كثافة الإنتاج العلمي خلال هذه الفترة.

ومع ذلك، ينبغي الاعتراف ببعض قيود الدراسة. تستند الأبحاث إلى مجموعة واحدة وعدد محدود من المخطوطات؛ ولذلك، ينبغي

دعم قابلية تعميم النتائج بدراسات تُجرى باستخدام مجموعات بيانات أكبر. وعلى الرغم من هذه القيود، تؤكد النتائج أن المجموعة تمثل مصدرًا مهمًا للبيانات في مجال التاريخ الإسلامي، وكذلك للتاريخ الثقافي لأماسيا والحياة الفكرية في العهد العثماني.

تشير النتائج أيضًا إلى أن تحليل مجموعات المخطوطات بناءً على سجلات الفهرس وحدها غير كافٍ للتعرف الشامل على الأعمال. توفر إدخالات الفهرس عمومًا معلومات محدودة مثل العنوان والمؤلف والعناوين العامة للموضوعات، مما يحد من وضوح الهياكل النصية والمواضيع الفرعية والعلاقات متعددة التخصصات. يجعل هذا القيد من الصعب تصنيف الأعمال بدقة ضمن التاريخ الإسلامي وتحديد موقعها ضمن التقاليد. وبالفعل، يكشف التحليل القائم على المحتوى الذي أُجري في هذه الدراسة أن بعض الأعمال تمتلك سمات موضوعية ونوعية تختلف عن أوصافها في الفهرس. ولذلك، فإن دعم بيانات الفهرس بتحليل المحتوى يتيح الحصول على نتائج أكثر دقة وشمولية.

وأخيرًا، تقدم الدراسة إطارًا قابلاً للتطبيق للبحث في مجموعات مخطوطات مماثلة. ويعزز نهج الإدراج والتصنيف الذي تم تطويره اتساق البيانات وقابليتها للمقارنة من خلال تمكين تقييم مخطوطات التاريخ الإسلامي عبر المكتبات المختلفة استنادًا إلى معايير مشتركة مثل النوع واللغة والقرن والموضوع والمؤلف. وبناءً على ذلك، ينبغي أن تجري الدراسات المستقبلية تحليلات مقارنة تستند إلى مجموعات بيانات واسعة النطاق تجمع بين مجموعات متعددة، وأن تجري فحوصات مفصلة للمخطوطات النادرة أو الفريدة، لا سيما من حيث خصائصها النصية وتداولها وعمليات نسخها.

الكلمات المفتاحية: التاريخ الإسلامي، المكتبات العثمانية، مكتبة مخطوطات أماسيا بيازيت، المخطوطات، أدب السيرة، التاريخ الإسلامي.

Résumé Structuré:

La Turquie abrite l'une des collections de manuscrits les plus riches au monde et, selon les données de la Présidence de l'Institut turc des manuscrits, donne accès à des centaines de milliers de manuscrits. Parmi ces collections, la bibliothèque de manuscrits Beyazıt d'Amasya se distingue par ses fonds riches couvrant divers domaines du savoir. Cependant, les chercheurs ont constaté qu'il existait un nombre limité d'études consacrées à l'identification et à l'évaluation systématiques des manuscrits liés à l'historiographie islamique au sein de ces collections. En conséquence, l'objectif de cette étude est d'identifier les manuscrits liés à l'historiographie islamique dans la collection de la bibliothèque, d'examiner leur répartition en termes de genre, de langue et de contenu, et de mettre en évidence la valeur de ces textes pour la recherche. Ce faisant, l'étude vise à la fois à situer la collection dans le contexte plus large de l'historiographie islamique et à contribuer aux études sur les manuscrits.

La bibliothèque de manuscrits Beyazıt d'Amasya abrite une riche collection de 4 351 manuscrits couvrant diverses disciplines. Rédigés en turc ottoman, en arabe et en persan, ces ouvrages couvrent un large éventail de domaines, notamment le Coran, les hadiths, le tafsir, le fiqh, la théologie, la philosophie, la langue et la littérature, le droit, les mathématiques et l'astronomie. Si cette diversité fait de la bibliothèque un centre de recherche important, elle pose également certaines difficultés aux chercheurs travaillant spécifiquement sur l'histoire islamique. L'impossibilité d'identifier directement les manuscrits d'histoire islamique au sein d'une collection aussi vaste oblige les chercheurs à effectuer des recherches exhaustives dans l'ensemble de la collection. De plus, l'absence d'une étude systématique portant spécifiquement sur les manuscrits d'histoire islamique de cette collection révèle une lacune manifeste dans la littérature. Cette étude vise à combler cette lacune en identifiant les manuscrits d'histoire islamique de la bibliothèque et en les présentant sous la forme d'un inventaire systématique, permettant ainsi aux chercheurs travaillant au niveau des textes individuels de gagner du temps et leur fournissant un cadre de référence accessible.

Cette étude, fondée sur une méthodologie de recherche qualitative, utilise comme ensemble de données 69 manuscrits d'histoire islamique identifiés lors d'enquêtes préliminaires menées sur la collection de

la Bibliothèque des manuscrits d'Amasya. Au cours du processus de collecte des données, les notices de catalogue ont été examinées et les ouvrages ont été réévalués en fonction de leur contenu. Au stade de l'analyse, les dimensions classificatoires et quantitatives de l'approche bibliométrique ont été adaptées aux collections de manuscrits et utilisées en conjonction avec une analyse de la collection basée sur le catalogue. En conséquence, les ouvrages ont été classés selon des critères clés tels que le genre, la langue, le siècle et la répartition des sujets. Des méthodes d'analyse descriptive et thématique ont été employées pour interpréter les données, permettant d'identifier les tendances générales en termes de langue, de période et de genre au sein de la collection.

Les résultats révèlent que, si les ouvrages se concentrent principalement autour de la littérature *sīra* (biographie prophétique), ils s'étendent également à divers sous-domaines de l'historiographie islamique, notamment la biographie et les *ṭabaqāt*, la généalogie (*nasab*), la géographie, l'histoire du waqf et de la culture, ainsi que l'histoire ottomane. En termes de langue, les textes sont principalement en arabe, tandis que les ouvrages turcs constituent également une part importante, avec un nombre limité de textes persans. Sur le plan du contenu, les ouvrages présentent une structure à plusieurs niveaux qui recoupe différentes disciplines. De plus, une comparaison avec un ensemble de données plus large montre que 24 des 69 manuscrits identifiés se trouvent exclusivement dans cette bibliothèque, ce qui souligne qu'elle possède des sources uniques et présente un potentiel significatif pour la recherche en histoire islamique. Ces résultats démontrent que, comparé au nombre limité d'études basées sur le contenu dans la littérature, les collections de manuscrits nécessitent une analyse plus détaillée.

L'étude démontre que la bibliothèque de manuscrits Beyazit d'Amasya constitue une source importante et distinctive pour l'historiographie islamique. Le fait que 24 manuscrits soient propres à cette bibliothèque renforce encore son originalité et ouvre de nouvelles perspectives de recherche, en particulier pour des études détaillées sur ces manuscrits uniques. De plus, la large distribution chronologique des manuscrits, s'étendant du VIIe au XXe siècle, et la présence de dates de colophons dans 19 d'entre eux fournissent des données concrètes concernant la circulation et la transmission des textes. L'existence de multiples copies de certaines œuvres indique leur utilisation et leur diffusion, tandis que la prédominance des manuscrits du XVIe siècle reflète l'intensité de la production savante durant cette période.

Il convient toutefois de reconnaître certaines limites de l'étude. La recherche s'appuie sur une seule collection et un nombre limité de manuscrits ; par conséquent, la généralisation des résultats devrait être étayée par des études menées à partir d'ensembles de données plus vastes. Malgré ces limites, les résultats confirment que la collection constitue une source importante de données pour l'historiographie islamique, ainsi que pour l'histoire culturelle d'Amasya et la vie intellectuelle de la période ottomane.

Les résultats indiquent également que l'analyse des collections de manuscrits sur la seule base des notices de catalogue est insuffisante pour une identification exhaustive des œuvres. Les notices de catalogue fournissent généralement des informations limitées telles que le titre, l'auteur et les vedettes-matières générales, ce qui restreint la visibilité des structures textuelles, des sous-thèmes et des relations interdisciplinaires. Cette limitation rend difficile la classification précise des œuvres au sein de l'historiographie islamique et la détermination de leur position dans la tradition. En effet, l'analyse basée sur le contenu menée dans cette étude révèle que certaines œuvres possèdent des caractéristiques thématiques et génériques qui diffèrent de leurs descriptions dans le catalogue. Par conséquent, le fait d'étayer les données du catalogue par une analyse de contenu permet d'obtenir des résultats plus précis et plus complets.

Enfin, l'étude propose un cadre applicable à la recherche sur des collections de manuscrits similaires. L'approche de répertoriage et de classification développée améliore la cohérence et la comparabilité des données en permettant l'évaluation des manuscrits d'histoire islamique dans différentes bibliothèques sur la base de critères communs tels que le genre, la langue, le siècle, le sujet et l'auteur. En conséquence, les études futures devraient mener des analyses comparatives basées sur des ensembles de données à grande échelle combinant plusieurs collections et entreprendre des examens détaillés de manuscrits rares ou uniques, en particulier en ce qui concerne leurs caractéristiques textuelles, leur diffusion et leurs processus de copie.

Mots-clés : histoire islamique, bibliothèques ottomanes, bibliothèque de manuscrits Beyazit d'Amasya, manuscrits, littérature de la *Sīrah*, historiographie islamique.

Resumen Estructurado:

Turquía alberga una de las colecciones de manuscritos más ricas del mundo y, según los datos de la Presidencia de la Institución Turca de Manuscritos, ofrece acceso a cientos de miles de manuscritos. Entre estas colecciones, destaca la Biblioteca de Manuscritos Beyazit de Amasya, con un amplio fondo que abarca diversos campos del conocimiento. Sin embargo, los investigadores han señalado que el número de estudios centrados en la identificación y evaluación sistemáticas de los manuscritos relacionados con la historiografía islámica dentro de dichas colecciones se limita. En consecuencia, el objetivo de este estudio es identificar los manuscritos relacionados con la historiografía islámica en la colección de la biblioteca, examinar su distribución en términos de género, idioma y contenido, y revelar el valor de investigación de estos textos para los estudiosos. Al hacerlo, el estudio busca tanto situar la colección en el contexto más amplio de la historiografía islámica como contribuir a los estudios sobre manuscritos.

La Biblioteca de Manuscritos de Amasya Beyazit alberga una vasta colección de 4.351 manuscritos que abarcan diversas disciplinas. Escritas en turco otomano, árabe y persa, estas obras abarcan una amplia gama de campos, entre los que se incluyen el Corán, el hadiz, el tafsir, el fiqh, la teología, la filosofía, la lengua y la literatura, el derecho, las matemáticas y la astronomía. Si bien esta diversidad convierte a la biblioteca en un importante centro de investigación, también plantea ciertas dificultades a los investigadores que trabajan específicamente en historia islámica. La imposibilidad de identificar directamente los manuscritos de historia islámica dentro de una colección tan vasta obliga a los investigadores a llevar a cabo búsquedas exhaustivas en toda la colección. Además, la ausencia de un estudio sistemático centrado específicamente en los manuscritos de historia islámica de esta colección pone de manifiesto una clara laguna en la bibliografía. El presente estudio pretende llenar esta laguna identificando los manuscritos de historia islámica de la biblioteca y presentándolos en un inventario sistemático, lo que ahorrará tiempo a los investigadores que trabajan en textos individuales y proporcionará un marco de referencia accesible.

El estudio, basado en un diseño de investigación cualitativa, utiliza como conjunto de datos 69 manuscritos de historia islámica identificados mediante estudios preliminares de la colección de la Biblioteca de Manuscritos de Amasya. Durante el proceso de recopilación de datos, se examinaron los registros del catálogo y se reevaluaron las obras en función de su contenido. En la fase de análisis, se adaptaron las dimensiones clasificatorias y cuantitativas del enfoque bibliométrico a las colecciones de manuscritos y se utilizaron junto con el análisis de uno basado en el catálogo. En consecuencia, las obras se clasificaron según criterios clave como el género, el idioma, el siglo y la distribución temática. Se emplearon métodos de análisis descriptivo y temático para interpretar los datos, lo que permitió identificar tendencias generales en cuanto a idioma, período y género dentro de la colección.

Los resultados revelan que, si bien las obras se concentran predominantemente en torno a la literatura sīra (biografía profética), también se extienden a diversos subcampos de la historiografía islámica. Estos incluyen la biografía y los ṭabaqāt, la genealogía (nasab), la geografía, la historia del waqf y la historia cultural, así como la historia otomana. En cuanto al idioma, los textos están principalmente en árabe, mientras que las obras turcas también constituyen una parte significativa, con un número limitado de textos en persa. En cuanto al contenido, las obras presentan una estructura multifacética que se entrecruza con diferentes disciplinas. Además, al comparar con un conjunto de datos más grande, se observa que 24 de los 69 manuscritos identificados están solo en esta biblioteca. Esto destaca que tiene fuentes únicas y un gran potencial para la investigación histórica islámica. Estos hallazgos demuestran que, en comparación con el número limitado de estudios basados en el contenido que existen en la literatura, las colecciones de manuscritos requieren un análisis más detallado.

El estudio demuestra que la Biblioteca de Manuscritos de Amasya Beyazit constituye una fuente crucial y distintiva para la historiografía islámica. El hecho de que 24 manuscritos sean exclusivos de esta biblioteca refuerza aún más su originalidad y apunta a nuevas oportunidades de investigación, en particular para estudios detallados sobre manuscritos únicos. Además, la amplia distribución cronológica de los manuscritos, que abarca desde el siglo VII hasta el XX, y la presencia de fechas de colofón en 19 de ellos proporcionan datos concretos sobre la circulación y la transmisión de los textos. La existencia de múltiples copias de ciertas obras indica su uso y difusión, mientras que el protagonismo de los manuscritos del siglo XVI refleja la intensidad de la producción académica durante este período.

No obstante, deben reconocerse ciertas limitaciones del estudio. El trabajo se sustenta en una única colección y en un número reducido de manuscritos; por lo tanto, para generalizar los resultados se deberían respaldar con estudios realizados con conjuntos de datos más amplios. A pesar de estas limitaciones, los resultados confirman que la colección representa una relevante fuente de datos para la historiografía islámica, así como para la historia cultural de Amasya y la vida intelectual del periodo otomano.

Los resultados también indican que el análisis de colecciones de manuscritos basado únicamente en los registros de catálogo es insuficiente para la identificación exhaustiva de las obras. Las entradas del catálogo suelen proporcionar información limitada, como el título, el autor y los encabezamientos temáticos generales, lo que restringe la visibilidad de las estructuras textuales, los subtemas y las relaciones interdisciplinarias. Esta limitación dificulta la clasificación precisa de las obras dentro de la historiografía islámica y la determinación de su posición dentro de la tradición. De hecho, el análisis basado en el contenido realizado en este estudio revela que algunas obras poseen características temáticas y genéricas que difieren de sus descripciones en el catálogo. Por lo tanto, complementar los datos del catálogo con el análisis de contenido permite obtener resultados más precisos y exhaustivos.

Por último, el estudio ofrece un marco aplicable para la investigación sobre colecciones de manuscritos similares. El método de catalogación y clasificación creado mejora la claridad y la comparación de los datos, ya que permite evaluar manuscritos de historia islámica de distintas bibliotecas según criterios comunes como el tipo, el idioma, el siglo, el tema y el autor. En consecuencia, los estudios futuros deberían llevar a cabo análisis comparativos basados en conjuntos de datos a gran escala que combinen múltiples colecciones y llevar a cabo exámenes detallados de manuscritos raros o únicos, particularmente en lo que respecta a sus características textuales, circulación y procesos de copia.

Palabras clave: Historia islámica, Bibliotecas otomanas, Biblioteca de Manuscritos de Amasya Beyazıt, Manuscritos, Literatura de la Sırah, Historiografía islámica.

结构化摘要:

土耳其拥有世界上最丰富的手稿收藏之一，根据土耳其手稿机构主席办公室的数据，该国提供了数十万份手稿的查阅渠道。在这些收藏中，阿马西亚贝亚兹特手稿图书馆以其涵盖各知识领域的丰富馆藏而脱颖而出。然而，研究人员注意到，针对此类馆藏中与伊斯兰史学相关的手稿进行系统性识别和评估的研究数量有限。因此，本研究旨在识别该馆藏中与伊斯兰史学相关的手稿，考察其体裁、语言和内容的分布情况，并揭示这些文本对学者的研究价值。通过此举，本研究既旨在将该馆藏置于更广阔的伊斯兰史学语境中，同时也致力于推动手稿研究的发展。

阿马西亚贝亚兹特手稿图书馆收藏了4,351部涵盖多个学科的丰富手稿。这些手稿以奥斯曼土耳其语、阿拉伯语和波斯语书写，涵盖《古兰经》、圣训、经注、教法、神学、哲学、语言文学、法律、数学及天文学等广泛领域。这种多样性虽使该图书馆成为重要的研究中心，但也给专门从事伊斯兰历史研究的学者带来了一定困难。在如此庞大的馆藏中无法直接识别伊斯兰历史手稿，迫使研究者必须对整个馆藏进行全面检索。此外，目前尚无针对该馆藏中伊斯兰历史手稿的系统性研究，这表明相关文献存在明显的空白。本研究旨在通过识别馆藏中的伊斯兰历史手稿并将其整理为系统目录，从而填补这一空白，为从事具体文本研究的研究者节省时间，并提供一个便捷的参考框架。

本研究采用定性研究设计，数据集源自对阿马西亚手稿图书馆馆藏的初步调查中确定的69部伊斯兰历史手稿。在数据收集过程中，研究人员查阅了目录记录，并根据内容对作品进行了重新评估。在分析阶段，将文献计量学方法中的分类和定量维度适应于手稿馆藏，并结合基于目录的馆藏分析进行应用。据此，根据体裁、语言、世纪及主题分布等关键标准对文献进行了分类。通过采用描述性与主题分析方法解读数据，从而识别出该馆藏在语言、时期及体裁方面的总体趋势。

研究结果表明，尽管这些文献主要集中于先知传记（sīra）文学，但也延伸至伊斯兰史学的多个子领域，包括传记与《圣贤传》（ṭabaqāt）、谱系学（nasab）、地理学、瓦克夫与文化史，以及奥斯曼历史。就语言而言，文本主要为阿拉伯语，土耳其语作品也占相当大比例，波斯语文本数量有限。就内容而言，这些作品呈现出多层次的结构，并与不同学科相互交织。此外，与更广泛的

数据集进行对比后发现, 在已识别的69部手稿中, 有24部仅存于该图书馆, 这凸显了其所藏资料的独特性及其在伊斯兰历史研究中的巨大潜力。这些发现表明, 相较于现有文献中数量有限的内容研究, 手稿收藏需要更细致的分析。

本研究表明, 阿马西亚贝亚兹特手稿图书馆是伊斯兰史学研究中一个重要且独特的资料来源。其中24部手稿仅存于该馆这一事实, 进一步强化了其独特性, 并为新研究机遇指明了方向, 特别是针对这些独特手稿的深入研究。此外, 手稿涵盖了从7世纪至20世纪的广泛年代范围, 其中19部手稿带有书尾日期, 这些信息为文本的流传与传承提供了具体数据。某些作品存在多份抄本, 表明了其使用与传播情况; 而16世纪手稿的突出地位, 则反映了该时期学术产出的活跃程度。

尽管如此, 本研究仍存在某些局限性。研究仅基于单一藏品及数量有限的手稿, 因此, 研究结论的普适性尚需通过基于更大数据集的研究来验证。尽管存在这些局限, 研究结果仍证实该藏品是伊斯兰史学、阿马西亚文化史以及奥斯曼时期知识生活的重要数据来源。

研究结果还表明, 仅依据目录记录来分析手稿藏品, 不足以全面识别作品。目录条目通常仅提供书名、作者及一般主题词等有限信息, 这限制了对文本结构、子主题及跨学科关系的把握。这一局限性使得难以准确地将作品归类于伊斯兰史学范畴, 也难以确定其在该传统中的位置。事实上, 本研究开展的内容分析揭示, 部分作品在主题和体裁特征上与目录描述存在差异。因此, 将目录数据与内容分析相结合, 能够获得更准确、更全面的研究结果。

最后, 本研究为类似手稿藏品的研究提供了可行的框架。所建立的编目与分类方法, 通过基于体裁、语言、世纪、主题和作者等共同标准对不同图书馆的伊斯兰历史手稿进行评估, 从而提高了数据的一致性和可比性。据此, 未来研究应基于整合多部藏品的大规模数据集开展比较分析, 并对珍稀或独特的抄本进行详细考察, 尤其应关注其文本特征、流传情况及抄写过程。

关键词: 伊斯兰历史, 奥斯曼图书馆, 阿马西亚贝亚兹特手稿图书馆, 手稿, 圣行文学, 伊斯兰史学。

Структурированное Резюме:

Турция обладает одной из самых богатых коллекций рукописей в мире и, согласно данным Управления Турецкого института рукописей, предоставляет доступ к сотням тысяч рукописей. Среди этих коллекций Библиотека рукописей Амасии- Бейазит выделяется своим богатым фондом, охватывающим различные области знаний. Однако исследователи отмечают ограниченное количество работ, посвященных систематической идентификации и оценке рукописей, связанных с исламской историографией, в рамках таких коллекций. Соответственно, целью данного исследования является выявление рукописей, связанных с исламской историографией, в коллекции библиотеки, изучение их распределения с точки зрения жанра, языка и содержания, а также выявление научной ценности этих текстов для ученых. Таким образом, исследование направлено как на то, чтобы поместить коллекцию в более широкий контекст исламской историографии, так и на вклад в рукописные исследования.

Библиотека рукописей Амасии- Бейазит хранит богатую коллекцию из 4 351 рукописи, охватывающих различные дисциплины. Эти произведения, написанные на османском турецком, арабском и персидском языках, охватывают широкий спектр областей, включая Коран, хадисы, тафсир, фикх, теологию, философию, язык и литературу, право, математику и астрономию. Хотя это разнообразие делает библиотеку важным исследовательским центром, оно также создает определенные трудности для исследователей, занимающихся конкретно историей ислама. Невозможность непосредственно идентифицировать рукописи по истории ислама в столь обширной коллекции вынуждает исследователей проводить всеобъемлющий поиск по всей коллекции. Более того, отсутствие систематического исследования, посвященного конкретно рукописям по истории ислама в этой коллекции, указывает на явный пробел в литературе. Настоящее исследование направлено на восполнение этого пробела путем идентификации рукописей по истории ислама в библиотеке и представления их в виде систематического каталога, что позволит сэкономить время исследователям, занимающимся работой на уровне отдельных текстов, и предоставит доступную справочную базу.

Исследование, основанное на качественном исследовательском дизайне, использует в качестве набора данных 69 рукописей по истории ислама, выявленных в ходе предварительных обследований коллекции. Библиотеки рукописей Амасьи. В процессе сбора данных были изучены каталожные записи, и произведения были переоценены на основе их содержания. На этапе анализа классификационные и количественные аспекты библиометрического подхода были адаптированы к коллекциям рукописей и использованы в сочетании с анализом коллекции на основе каталога. Соответственно, произведения были классифицированы по ключевым критериям, таким как жанр, язык, век и тематическое распределение. Для интерпретации данных были использованы методы описательного и тематического анализа, что позволило выявить общие тенденции в отношении языка, периода и жанра в рамках коллекции.

Результаты показывают, что, хотя произведения преимущественно сосредоточены вокруг литературы сира (биографии Пророка), они также охватывают различные подразделы исламской историографии, включая биографию и табакаты, генеалогию (насаб), географию, вакф и культурную историю, а также историю Османской империи. С точки зрения языка тексты написаны преимущественно на арабском, при этом турецкие произведения также составляют значительную часть, а количество персидских текстов ограничено. С точки зрения содержания, работы демонстрируют многослойную структуру, пересекающуюся с различными дисциплинами. Кроме того, сравнение с более широким набором данных показывает, что 24 из 69 идентифицированных рукописей находятся исключительно в этой библиотеке, что подчеркивает наличие в ней уникальных источников и ее значительный потенциал для исламских исторических исследований. Эти результаты демонстрируют, что, по сравнению с ограниченным количеством исследований, основанных на содержании, в литературе, коллекции рукописей требуют более детального анализа.

Исследование показывает, что библиотека рукописей Амасия-Бейазит представляет собой важный и самобытный источник для исламской историографии. Тот факт, что 24 рукописи являются уникальными для этой библиотеки, еще больше укрепляет ее самобытность и указывает на новые возможности для исследований, в частности для детального изучения уникальных рукописей. Кроме того, широкий хронологический диапазон рукописей, охватывающий период с VII по XX век, и наличие дат колофонов в 19 из них предоставляют конкретные данные о распространении и передаче текстов. Наличие нескольких копий определенных произведений указывает на их использование и распространение, в то время как преобладание рукописей XVI века отражает интенсивность научной деятельности в этот период.

Тем не менее следует признать определенные ограничения данного исследования. Исследование основано на одной коллекции и ограниченном количестве рукописей; поэтому обобщаемость полученных результатов должна быть подкреплена исследованиями, проводимыми на более обширных наборах данных. Несмотря на эти ограничения, результаты подтверждают, что коллекция представляет собой важный источник данных для исламской историографии, а также для культурной истории Амасии и интеллектуальной жизни османского периода.

Результаты также указывают на то, что анализ рукописных коллекций, основанный исключительно на каталожных записях, недостаточен для всесторонней идентификации произведений. Каталожные записи, как правило, содержат ограниченную информацию, такую как название, автор и общие предметные рубрики, что ограничивает видимость текстовых структур, подтем и междисциплинарных связей. Это ограничение затрудняет точную классификацию произведений в рамках исламской историографии и определение их места в традиции. Действительно, контент-анализ, проведенный в рамках данного исследования, показывает, что некоторые произведения обладают тематическими и жанровыми особенностями, отличающимися от их каталожных описаний. Таким образом, дополнение каталожных данных контент-анализом позволяет получить более точные и всеобъемлющие результаты.

Наконец, исследование предлагает применимую методологическую основу для изучения аналогичных рукописных коллекций. Разработанный подход к каталогизации и классификации повышает согласованность и сопоставимость данных, позволяя оценивать рукописи по исламской истории из разных библиотек на основе общих критериев, таких как жанр, язык, век, тема и автор. Соответственно, в будущих исследованиях следует проводить сравнительный анализ на основе крупномасштабных наборов данных, объединяющих несколько коллекций, и проводить детальное

изучение редких или уникальных рукописей, в частности с точки зрения их текстовых характеристик, распространения и процессов копирования.

Ключевые слова: история ислама, османские библиотеки, библиотека рукописей Амасия-Бейазит, рукописи, литература сира, исламская историография.

संरचित सारांशः

तुर्की दुनिया के सबसे समृद्ध पांडुलिपि संग्रहों में से एक का घर है, और तुर्की पांडुलिपि संस्थान के अध्यक्ष कार्यालय के आंकड़ों के अनुसार, यह लाखों पांडुलिपियों तक पहुंच प्रदान करता है। इन संग्रहों में, अमासिया बेयाज़ित पांडुलिपि पुस्तकालय अपने ज्ञान के विभिन्न क्षेत्रों को कवर करने वाली समृद्ध सामग्री के साथ सबसे अलग है। हालाँकि, शोधकर्ताओं ने ऐसे संग्रहों के भीतर इस्लामी इतिहास-लेखन से संबंधित पांडुलिपियों की व्यवस्थित पहचान और मूल्यांकन पर केंद्रित सीमित संख्या में अध्ययनों पर ध्यान दिया है।

तदनुसार, इस अध्ययन का उद्देश्य पुस्तकालय के संग्रह में इस्लामी इतिहासलेखन से संबंधित पांडुलिपियों की पहचान करना, शैली, भाषा और विषय-वस्तु के संदर्भ में उनके वितरण की जांच करना, और विद्वानों के लिए इन ग्रंथों के अनुसंधान मूल्य को प्रकट करना है। ऐसा करते हुए, यह अध्ययन इस्लामी इतिहासलेखन के व्यापक संदर्भ में संग्रह को स्थापित करने और पांडुलिपि अध्ययन में योगदान करने, दोनों का प्रयास करता है।

अमासिया बेयाज़ित पांडुलिपि पुस्तकालय में विभिन्न विषयों को समेटे हुए 4,351 पांडुलिपियों का एक समृद्ध संग्रह है। ओटोमन तुर्की, अरबी और फ़ारसी में लिखी गई, ये कृतियाँ कुरान, हदीस, तफ़सीर, फ़िक्ह, धर्मशास्त्र, दर्शन, भाषा और साहित्य, कानून, गणित और खगोल विज्ञान सहित विभिन्न क्षेत्रों को कवर करती हैं। हालांकि यह विविधता पुस्तकालय को एक महत्वपूर्ण शोध केंद्र बनाती है, यह विशेष रूप से इस्लामी इतिहास पर काम करने वाले शोधकर्ताओं के लिए कुछ कठिनाइयाँ भी पैदा करती है। इतने विशाल संग्रह के भीतर इस्लामी इतिहास की पांडुलिपियों की सीधे पहचान न कर पाने के कारण शोधकर्ताओं को पूरे संग्रह में व्यापक खोज करने के लिए मजबूर होना पड़ता है। इसके अलावा, इस संग्रह में विशेष रूप से इस्लामी इतिहास की पांडुलिपियों पर केंद्रित एक व्यवस्थित अध्ययन की अनुपस्थिति, साहित्य में एक स्पष्ट अंतराल को दर्शाती है। इस अध्ययन का उद्देश्य पुस्तकालय में इस्लामी इतिहास की पांडुलिपियों की पहचान करके और उन्हें एक व्यवस्थित सूची के रूप में प्रस्तुत करके इस अंतराल को भरना है, जिससे व्यक्तिगत ग्रंथों पर काम करने वाले शोधकर्ताओं का समय बच सके और एक सुलभ संदर्भ ढांचा प्रदान किया जा सके।

गुणात्मक अनुसंधान डिजाइन पर आधारित यह अध्ययन, अमासिया पांडुलिपि पुस्तकालय संग्रह के प्रारंभिक सर्वेक्षणों के माध्यम से पहचानी गई 69 इस्लामी इतिहास पांडुलिपियों को अपने डेटासेट के रूप में उपयोग करता है। डेटा संग्रह प्रक्रिया के दौरान, कैटलॉग रिकॉर्ड की जांच की गई, और कार्यों का उनके विषय-वस्तु के आधार पर पुनर्मूल्यांकन किया गया। विश्लेषण चरण में, ग्रंथमिति दृष्टिकोण के वर्गीकरण और मात्रात्मक आयामों को पांडुलिपि संग्रहों के लिए अनुकूलित किया गया और कैटलॉग-आधारित संग्रह विश्लेषण के साथ संयोजन में उपयोग किया गया। तदनुसार, कृतियों को विधा, भाषा, शताब्दी और विषय वितरण जैसे प्रमुख मानदंडों के अनुसार वर्गीकृत किया गया। डेटा की व्याख्या करने के लिए वर्णनात्मक और विषयगत विश्लेषण विधियों का उपयोग किया गया, जिससे संग्रह के भीतर भाषा, काल और विधा के संदर्भ में सामान्य प्रवृत्तियों की पहचान करने में मदद मिली।

निष्कर्षों से पता चलता है कि, हालांकि ये कृतियाँ मुख्य रूप से सीरा (पैगंबर की जीवनी) साहित्य पर केंद्रित हैं, वे इस्लामी इतिहासलेखन के विभिन्न उप-क्षेत्रों तक भी फैली हुई हैं, जिसमें जीवनी और तबाकात, वंशावली (नसब), भूगोल, वक्फ और सांस्कृतिक इतिहास, और ओटोमन इतिहास शामिल हैं। भाषा के मामले में, ग्रंथ मुख्य रूप से अरबी में हैं, जबकि तुर्की कृतियाँ भी एक महत्वपूर्ण हिस्सा हैं, और फारसी ग्रंथों की संख्या सीमित है। सामग्री के अनुसार, इन कृतियों में विभिन्न विषयों से जुड़ने वाली एक बहु-स्तरीय संरचना दिखाई देती है। इसके अलावा, एक व्यापक डेटासेट की तुलना से पता चलता है कि पहचानी गई 69 पांडुलिपियों में से 24 केवल इसी पुस्तकालय में पाई जाती हैं, जो इसके अनूठे स्रोतों के होने और इस्लामी ऐतिहासिक अनुसंधान के लिए इसकी महत्वपूर्ण क्षमता को उजागर करती हैं। ये निष्कर्ष दर्शाते हैं कि, साहित्य में सामग्री-आधारित अध्ययनों की सीमित संख्या की तुलना में, पांडुलिपि संग्रहों को अधिक विस्तृत विश्लेषण की आवश्यकता है।

यह अध्ययन दर्शाता है कि अमासिया बेयाज़ित पांडुलिपि पुस्तकालय इस्लामी इतिहास-लेखन के लिए एक महत्वपूर्ण और विशिष्ट स्रोत है। यह तथ्य कि 24 पांडुलिपियाँ इस पुस्तकालय में अद्वितीय हैं, इसकी मौलिकता को और

मजबूत करता है और नए शोध के अवसरों की ओर इशारा करता है, विशेष रूप से अद्वितीय पांडुलिपियों पर विस्तृत अध्ययन के लिए।

इसके अतिरिक्त, पांडुलिपियों का व्यापक कालानुक्रमिक वितरण, जो 7वीं से 20वीं शताब्दी तक फैला है, और उनमें से 19 में कोलोफोन तिथियों की उपस्थिति, ग्रंथों के प्रचलन और संचरण के संबंध में ठोस डेटा प्रदान करती है। कुछ कृतियों की कई प्रतियों का अस्तित्व उनके उपयोग और प्रसार को इंगित करता है, जबकि 16वीं शताब्दी की पांडुलिपियों का प्रभुत्व इस अवधि के दौरान विद्वत्तापूर्ण उत्पादन की तीव्रता को दर्शाता है।

फिर भी, अध्ययन की कुछ सीमाओं को स्वीकार किया जाना चाहिए। यह शोध एक ही संग्रह और सीमित संख्या में पांडुलिपियों पर आधारित है; इसलिए, निष्कर्षों की सामान्यीकरण क्षमता को बड़े डेटासेट के साथ किए गए अध्ययनों द्वारा समर्थित किया जाना चाहिए। इन सीमाओं के बावजूद, परिणाम इस बात की पुष्टि करते हैं कि यह संग्रह इस्लामी इतिहास लेखन के लिए, साथ ही अमासिया के सांस्कृतिक इतिहास और ओटोमन काल के बौद्धिक जीवन के लिए डेटा का एक महत्वपूर्ण स्रोत है।

परिणाम यह भी इंगित करते हैं कि पांडुलिपि संग्रहों का विश्लेषण केवल सूचीबद्ध रिकॉर्ड के आधार पर करना, कृत्यों की व्यापक पहचान के लिए अपर्याप्त है। सूचीबद्ध प्रविष्टियाँ आम तौर पर शीर्षक, लेखक और सामान्य विषय-शीर्षकों जैसी सीमित जानकारी प्रदान करती हैं, जो पाठ्य संरचनाओं, उप-विषयों और अंतःविषय संबंधों की दृश्यता को सीमित करती हैं। यह सीमा इस्लामी इतिहास-लेखन के भीतर कृत्यों का सटीक वर्गीकरण करने और परंपरा के भीतर उनकी स्थिति निर्धारित करने को कठिन बना देती है।

वास्तव में, इस अध्ययन में किए गए सामग्री-आधारित विश्लेषण से पता चलता है कि कुछ कृतियों में विषयगत और सामान्य विशेषताएँ हैं जो उनके सूची विवरणों से भिन्न हैं। इसलिए, सामग्री विश्लेषण के साथ सूची डेटा का समर्थन करना अधिक सटीक और व्यापक परिणामों को सक्षम बनाता है।

अंत में, यह अध्ययन समान पांडुलिपि संग्रहों पर शोध के लिए एक लागू करने योग्य ढांचा प्रदान करता है। विकसित सूचीकरण और वर्गीकरण दृष्टिकोण, शैली, भाषा, शताब्दी, विषय और लेखक जैसे साझा मानदंडों के आधार पर विभिन्न पुस्तकालयों में इस्लामी इतिहास की पांडुलिपियों का मूल्यांकन करके डेटा की स्थिरता और तुलनीयता को बढ़ाता है। तदनुसार, भविष्य के अध्ययनों में कई संग्रहों को मिलाकर बड़े पैमाने के डेटासेट पर आधारित तुलनात्मक विश्लेषण किया जाना चाहिए और दुर्लभ या अनूठी पांडुलिपियों की, विशेष रूप से उनकी पाठ्य विशेषताओं, प्रचलन और प्रतिलिपि बनाने की प्रक्रियाओं के संदर्भ में, विस्तृत जांच की जानी चाहिए।

कीवर्ड: इस्लामी इतिहास, ओटोमन पुस्तकालय, अमासिया बेयाज़ित पांडुलिपि पुस्तकालय, पांडुलिपियाँ, सीरह साहित्य, इस्लामी इतिहासलेखन।

Yapılandırılmış Özet:

Türkiye, yazma eser bakımından dünyanın en zengin koleksiyonlarından birine sahip olup Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı verilerine göre yüz binlerce el yazmasına erişim imkânı sunmaktadır. Bu koleksiyonlar içerisinde yer alan Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi, farklı ilim dallarına ait zengin yazmalarıyla dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, bu tür koleksiyonlarda yer alan İslam tarihi içerikli eserlerin sistematik biçimde tespit edilmesi ve değerlendirilmesine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı ise, kütüphane koleksiyonunda yer alan İslam tarihi literatürüne ait el yazmalarını tespit etmek, bu eserlerin tür, dil ve içerik bakımından dağılımını incelemek ve söz konusu metinlerin araştırmacılar açısından taşıdığı kaynak değerini ortaya koymaktır. Böylece hem koleksiyonun İslam tarih yazıcılığı bağlamındaki yerinin ortaya konulması hem de yazma eser çalışmalarına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi, farklı ilim dallarına ait 4.351 yazma eseri bünyesinde barındıran zengin bir koleksiyona sahiptir. Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsça dillerinde kaleme alınan bu eserler; Kur'an-ı Kerim, hadis, tefsir, fıkıh, kelam, felsefe, dil ve edebiyat, hukuk, matematik ve astronomi gibi çok yönlü bir disiplin yelpazesine yayılmaktadır. Bu çeşitlilik, kütüphaneyi önemli bir araştırma merkezi hâline getirmekle birlikte, İslam tarihi alanında çalışma yapmak isteyen araştırmacılar için belirli bir güclüğü de beraberinde getirmektedir. Nitekim İslam tarihi içerikli eserlerin bu geniş koleksiyon içerisinde doğrudan tespit edilememesi, araştırmacıları tüm koleksiyon üzerinde kapsamlı bir tarama yapmaya zorlamaktadır. Bununla birlikte, söz konusu koleksiyonun İslam tarihi yazmaları özelinde sistematik biçimde ele alındığı bir çalışmanın bulunmaması, bu alanda belirgin bir literatür boşluğuna işaret etmektedir. Bu çalışma, bu boşluğu

doldurma amacıyla kütüphanede yer alan İslam tarihi yazmalarını tespit ederek sistematik bir envanter hâlinde sunmakta; böylece eser bazlı araştırmalar yürütmek isteyenlere zaman kazandırmayı ve doğrudan erişilebilir bir başvuru çerçevesi oluşturmayı amaçlamaktadır.

Nitel bir araştırmaya dayanan çalışmanın veri setini, Amasya Yazma Eser Kütüphanesi koleksiyonunda yapılan ön taramalar sonucunda tespit edilen 69 adet İslam tarihi yazması oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde katalog kayıtları incelenmiş, eserler içeriklerine göre yeniden değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde, bibliyometrik yaklaşımın sınıflandırıcı ve nicel boyutu yazma eser koleksiyonlarına uyarlanarak katalog tabanlı koleksiyon analizi ile birlikte kullanılmıştır. Bu doğrultuda eserler; tür, dil, yüzyıl ve konu dağılımı gibi temel parametreler üzerinden sınıflandırılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ise betimsel ve tematik analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Böylece koleksiyondaki eserlerin dil, dönem ve tür bakımından gösterdiği temel eğilimler ortaya konulmuştur.

Bulgular, koleksiyondaki eserlerin tür bakımından büyük ölçüde siyer literatürü etrafında yoğunlaşmakla birlikte, biyografi ve tabakât, nesep, coğrafya, vakıf ve kültür tarihi ile Osmanlı tarihi gibi İslam tarih yazıcılığının farklı alt alanlarına da yayıldığını göstermektedir. Bununla birlikte, dil açısından eserlerin ağırlıklı olarak Arapça olduğu, öte yandan Türkçe ve sınırlı düzeyde Farsça metinlerin de bulunduğu tespit edilmiştir. İçerik bakımından eserlerin farklı disiplinlerle ilişkili olduğu ve İslam tarih yazıcılığı içerisinde çok katmanlı bir yapı sergilediği anlaşılmıştır. Ayrıca daha geniş bir veri seti üzerinden yapılan karşılaştırmada, incelenen 69 eserden 24'ünün yalnızca bu kütüphanede bulunduğu belirlenmiştir. Bu durum, kütüphanenin özgün kaynaklar barındırdığını ve İslam tarihi araştırmaları açısından önemli bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, literatürdeki sınırlı içerik temelli çalışmalarla karşılaştırıldığında, koleksiyonların daha ayrıntılı analiz edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çalışma, Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'nin İslam tarihi araştırmaları açısından önemli ve özgün bir kaynak sunduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle tespit edilen 24 eserin yalnızca bu kütüphanede bulunması, koleksiyonun özgünlüğünü pekiştirmekte ve tek nüsha eserler üzerine yapılacak ayrıntılı incelemeler için yeni bir araştırma alanına işaret etmektedir. Bununla birlikte, koleksiyonda yer alan eserlerin 7. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar uzanan geniş bir kronolojik dağılım sergilemesi ve bunlardan 19'unun istinsah tarihine sahip olması, metinlerin dolaşım ve aktarım süreçlerine dair somut veriler sunmaktadır. Bazı eserlerin birden fazla nüshasının bulunması, belirli metinlerin kullanım ve yaygınlık düzeyine işaret ederken; özellikle 16. yüzyıla ait eserlerin sayıca öne çıkması, bu dönemin ilmi üretim açısından yoğunluğunu yansıtmaktadır.

Bu bulguların kapsamı değerlendirildiğinde çalışmanın bazı sınırlılıkları da dikkate alınmalıdır. Araştırma, belirli bir koleksiyon ve sınırlı sayıda eser üzerinden yürütülmüş olup, elde edilen sonuçların genellenebilirliği daha geniş veri setleriyle yapılacak çalışmalarla desteklenmelidir. Ancak bu sınırlılıklara rağmen, koleksiyonun İslam tarih yazıcılığı, Amasya'nın kültür tarihi ve Osmanlı dönemi entelektüel birikimi açısından önemli bir veri kaynağı olduğunu teyit etmektedir.

Araştırma bulguları ayrıca, yazma eser koleksiyonlarının yalnızca katalog bilgilerine dayalı olarak incelenmesinin, eserlerin kapsamlı biçimde tespit edilmesi açısından yetersiz kaldığını göstermektedir. Katalog kayıtlarında genellikle eser adı, müellif ve genel konu başlıkları gibi sınırlı bilgilerin yer alması; metinlerin içerik yapısı, alt temaları ve disiplinler arası ilişkilerinin görünür kılınmasını engellemektedir. Bu durum, özellikle İslam tarihi literatürüne ait eserlerin doğru sınıflandırılmasını ve tarih yazıcılığı içerisindeki konumlarının belirlenmesini güçleştirmektedir. Nitekim çalışma kapsamında, katalog bilgilerinin ötesine geçilerek yapılan içerik incelemeleri sonucunda, bazı eserlerin kataloglarda belirtilenden farklı türsel ve tematik özellikler taşıdığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, katalog verilerinin içerik analizi ile desteklenmesi, daha doğru ve bütüncül sonuçlara ulaşılmasına imkân sağlamaktadır.

Son olarak çalışma, benzer yazma eser koleksiyonlarına yönelik araştırmalar için uygulanabilir bir çerçeve sunmaktadır. Geliştirilen liste ve sınıflandırma yaklaşımı, farklı kütüphanelerdeki İslam tarihi yazmalarının ortak kriterler (tür, dil, yüzyıl, konu ve müellif) üzerinden değerlendirilmesine imkân tanıyarak veri bütünlüğünü ve karşılaştırılabilirliğini artırmaktadır. Bu doğrultuda, ilerleyen çalışmalarda farklı koleksiyonların bir araya getirildiği geniş ölçekli veri setleri üzerinden karşılaştırmalı analizlerin yapılması ve özellikle nadir ya da tek nüsha eserlerin metin, dolaşım ve istinsah süreçleri bakımından ayrıntılı biçimde incelenmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Osmanlı Kütüphaneleri, Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi, El Yazmaları, Siyer Yazmaları, İslam Tarihi Yazmaları.

Manuscripts on Islamic History at the Amasya Beyazıt Manuscript Library: An Inventory and Bibliometric Analysis

Introduction

Amasya occupies a distinctive position as one of the longstanding intellectual centers of Anatolia. The cultural and scholarly accumulation, whose foundations were laid during the Seljuk period and further developed under the Ottomans, enabled the city to produce numerous scholars, thinkers, and statesmen (Evliya Çelebi, 1999, pp. 216–223; Hüsameddîn, 1986, p. 97; Turan, 1969, pp. 271–272; Turan, 1971, pp. 333–378; Uzunçarşılı, 1975, pp. 659–696; Kanbur & Kabur, 2007, pp. 1268–1272; Okumuş, 2017, pp. 297–307). Indeed, Amasya emerged as one of the five major cultural centers of Anatolia during this period (Yinanç & Darkot, 1940, p. 395). One of the most tangible manifestations of this scholarly tradition is the Amasya Beyazıt Manuscript Library, which continues to exist within the city's historical fabric.

The historical origins of the library date back to the reign of Bayezîd II (d. 1512). In accordance with the Sultan's orders, a complex (*kulliyah*) –comprising a mosque, madrasa, imâret, and fountain– was constructed between 1481 and 1486 by Şehzâde Ahmed (d. 1513), the governor of Amasya. This complex, which embodied both architectural and scholarly functions as an integrated structure, included the library as part of its overall composition (Turan, 1992, p. 237; <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59535/sultan-ii-bayezid-kulliyesi.html>, 2026). However, the library attained its present collection structure in 1925, when manuscripts from various madrasas and libraries in Amasya were brought together. In this way, it became a significant manuscript center formed through the consolidation of different collections under a single institutional framework (Çınar, 2018, p. 73).

This heritage, which was formed over the course of history and preserved, has been secured through the digitization initiatives carried out by the Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, and the manuscripts have been made accessible to researchers. Prior to the establishment of this institution, the lack of an integrated institutional framework in the preservation, cataloging, and accessibility of manuscripts in Türkiye had long been identified as a major issue. Indeed, the dispersion of manuscripts across various institutions and libraries, the absence of standardized cataloging practices, and the limited accessibility were considered among the principal challenges in this field (Kut, 1999, pp. 78–85; Süleyman, 1994, pp. 247–251; Odabaş, 2011, pp. 143–164). As a significant step toward addressing these challenges, the Presidency of the Turkish Manuscripts Institution was established in 2010, within the framework of Law No. 6093, as a special-budget institution affiliated with the Ministry of Culture and Tourism, and subsequently began its activities. Its establishment has made substantial contributions to consolidating manuscripts under a single institutional framework, developing standardized cataloging systems, and enhancing digital

accessibility (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6093.pdf>, 2026). As a result, these manuscripts have become accessible to researchers across Türkiye and around the world.

According to the institution's data, a total of 4,351 manuscripts are registered in the Amasya Manuscript Library; this considerable number further enhances the library's significance. The collections constitute a comprehensive manuscript archive that represents nearly all fields of the Islamic intellectual tradition, ranging from the religious sciences -such as the Qur'ān, tafsīr, ḥadīth, fiqh, kalām, and uşūl- to history, geography, language and literature, philosophy and logic, Sufism, astronomy, mathematics, and the humanities. In terms of its manuscript holdings, the library is structured around two main collections that complement each other qualitatively. The Amasya Manuscript Collection, which forms the core of the library, comprises 3,970 works covering various languages and disciplines, while the Gümüşhacıköy Collection-acquired through a regional waqf initiative -consists of 381 works and represents a distinct value for manuscript studies related to Amasya (Abdizāde Hüseyin Hüsameddīn, 1986, pp. 192–194; Ankaralı et al., 1995). When examined in terms of language, these works are composed of three main languages: Arabic, Turkish, and Persian. The majority of the collection consists of Arabic works, while Turkish and Persian manuscripts also occupy a notable place within the collection (<https://amasya.yek.gov.tr>, 2026).

These collections, rich both in scope and linguistic diversity, also constitute a significant source for Islamic historiography. An examination of the digital catalog of the Amasya Manuscript Library reveals 107 works directly or indirectly related to Islamic history. However, this figure reflects the inclusion of multiple copies of the same works. In particular, texts such as *al-Shifā' bi-Ta'rif Ḥuqūq al-Muṣṭafā* and *Muḥammadiyya* are represented by more than one manuscript copy, thereby increasing the total count. When such duplications are eliminated and each work is considered as a single title, the list is reduced to 69 distinct works. In this context, 107 refers to the total number of manuscript copies, whereas 69 represents the number of unique works.

The primary aim of this study is to identify, introduce, and classify works in the Amasya Beyazıt Manuscript Library that are directly or indirectly related to Islamic historiography. Various studies have been conducted on the identification, cataloging, and classification of manuscript collections preserved in manuscript libraries (Üşenmez, 2013; Akpınar, 2015; Üşenmez, 2017; Coşkun Çelik-Şanes Doğru, 2018; Çetintaş, Coşkun Çelik, 2019; Hazırbulan, 2025; Karadeniz, 2025). In particular, studies prepared to catalogue manuscripts held in specific libraries, classify them according to genre and content, and make them accessible to researchers have made significant contributions to manuscript studies. However, a considerable number of these studies remain limited to general catalog information, while content-based analyses focusing on specific disciplines—especially Islamic history—remain relatively scarce. The absence of an independent study devoted specifically to the Islamic history manuscripts of this library constitutes the main motivation behind the present research.

Accordingly, rather than offering a final and exhaustive evaluation, this study seeks to provide researchers interested in examining the collection in greater detail with both a starting point and a ready inventory, as well as source material for future critical editions, transliterations, translations, and comparative studies based on the identified manuscripts. In this context, the study focuses on three main questions: Which works related to Islamic historiography are preserved in the library collection? How are these works distributed in terms of genre, language, and century? How can the identified works be positioned within the tradition of Islamic historiography? Through addressing these questions, the study aims both to make the place of the collection within Islamic historiography more visible and to contribute to intellectual historical studies concerning the scholarly tradition of Amasya.

The methodological framework of the study combines bibliometric analysis with catalog-based collection analysis. Bibliometric analysis is a research method that examines a body of literature through quantitative and statistical data (Diodato & Gellatly, 1994, pp. 13–14; Ramos-Rodríguez & Ruíz-Navarro, 2004, p. 981; Donthu et al., 2021, pp. 285–286). Adopting an objective and interdisciplinary perspective, this approach enables researchers to identify patterns and trends within large datasets. However, since bibliometric analysis is fundamentally designed for modern academic publications -relying on metrics such as citation counts, journal impact factors, and author collaborations (van Raan, 2014, pp. 17-28; Kraus et al., 2022, pp. 2577-2595; Amobonye et al., 2024, pp. 1-13)- it cannot be directly applied to manuscript collections, which inherently lack such data. For this reason, the method has been adapted in this study (Ramos-Rodríguez et al., 2004, pp. 981-1004; Yılmaz et al., 2024, pp. 1–13; Balıkcı et al., 2024, pp. 755-783; Kocasavaş et al., 2025, pp. 1-31). Accordingly, the classificatory and quantitative dimensions of bibliometric analysis have been integrated with catalog-based collection analysis, and the works have been evaluated according to key parameters such as language, period and century, authorship, and subject distribution. A descriptive approach has been employed in interpreting the data (Öztürk et al., 2024, pp. 3349–3352), enabling the identification of dominant languages, chronological patterns, and genre categories within the collection.

The main reason for adopting the bibliometric analysis method in this study is the intention to move beyond merely describing manuscript collections at the catalog level and instead produce measurable and comparable results. In this context, the research serves as a preliminary attempt to evaluate the applicability of similar analytical methods to the 371,237 manuscripts currently registered under the Presidency of Turkish Manuscripts Institution. Such a volume constitutes an exceptionally large and significant data source for manuscript studies. Accordingly, the study aims to assess whether the dataset, classification criteria, and analytical parameters developed through a limited collection can be applied to a manuscript corpus of this scale. In doing so, the research represents an initial step toward developing a measurable analytical model that enables inter-collection comparison, rather than limiting manuscript studies to descriptive catalog-based identification alone.

1. Identification and Analysis of Manuscripts on Islamic History in the Amasya Beyazıt Manuscript Library

1.1. The List of Identified Manuscripts

The dataset of the study consists of manuscripts housed in the Amasya Beyazıt Manuscript Library that are directly or indirectly related to Islamic historiography. In the study, the digital catalog of the collections was systematically examined, and the identified works were compiled based on criteria such as language, date of composition, genre, and content. In this process, a keyword-based search method was deliberately avoided. The principal reason for this preference is that the manuscripts in the catalog are classified under diverse genre and subject headings, and keyword-based searches may lead to the omission of certain works that are contextually related to Islamic historiography. For this reason, catalog records were examined individually, ensuring the inclusion of works that would otherwise be difficult to identify through standard search methods. For instance, *Munājāt al-Ḥaḍrat ‘Alī*, cataloged under “Arabic Literature,” was included due to its relevance as a source for studies on the life of ‘Alī b. Abū Tālib. Similarly, works related to waqf law and land administration were incorporated on the grounds that they can be evaluated within the framework of Islamic institutional history. Furthermore, several works classified under headings such as “Geography and History” and “Geography and Travel” were identified as directly relevant to Islamic historiography based on their content.

Table 1: List of Manuscripts Related to Islamic History Literature

<i>Title / Copy</i>	<i>Author</i>	<i>Language</i>	<i>Century</i>	<i>Genre</i>
<i>Risāla fī Bayān As'ilat al-Naşārā wa Ajwibat 'Alī</i>	'Alī b. Abī Ṭalīb al-Hāshimī al-Qurashī (d. 661)	Arabic	7th c.	Islam and Islamic Sciences
<i>Munājāt al-Haḍrat 'Alī</i>	'Alī b. Abī Ṭalīb al-Hāshimī al-Qurashī (d. 661)	Arabic	7th c.	Arabic Literature
<i>al-Shamā'il al-Nabawiyya wa al-Khaṣā'il al-Muṣṭafawiyya / 3</i>	al-Tirmidhī (d. 892)	Arabic	9th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>'Arā'is al-Majālis fī Qiṣaṣ al-Anbiyā'</i>	al-Tha'labī (d. 1035)	Arabic	11th c.	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>al-Isṭi'āb fī Ma'rifat al-Aṣḥāb</i>	Ibn 'Abd al-Barr (d. 1071)	Arabic	11th c.	Biography / Islam
<i>Qiṣaṣ al-Anbiyā'</i>	al-Kisā'ī (d. 11th c.)	Arabic	11th c.	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>al-Shifā' bi-Ta'rīf Huqūq al-Muṣṭafā / 16</i>	Qāḍī 'Iyāḍ (d. 1149)	Arabic	12th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>al-Muntaqā min Madā'iḥ al-Rasūl</i>	al-Sarsarī (d. 1258))	Arabic	13th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>al-Maqābir al-Mashhūra wa al-Mashāhid al-Mazūra</i>	Ibn al-Sā'ī (d. 1275)	Arabic	13th c.	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Wafayāt al-A'yān wa Anbā' al-Zamān</i>	Ibn Khallikān (d. 1282)	Arabic	13th c.	Biography / Islam
<i>Sīrat al-Nabī</i>	Muḥibb al-Dīn al-Ṭabarī (d. 1295)	Turkish	13th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Zād al-Ma'ād fī Hady Khayr al-'Ibād</i>	Ibn al-Qayyim al-Jawziyya (d. 1350)	Arabic	14th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>'Uyūn al-Tawārīkh</i>	Ibn Shākir al-Kutubī (d. 1363)	Arabic	14th c.	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Āthār al-Uwal fī Tartīb al-Duwal</i>	al-Ṣafadī (fl. 1316)	Arabic	14th c.	Geography and history
<i>Kharīdat al-'Ajā'ib wa Farīdat al-Gharā'ib</i>	Ibn al-Wardī (d. 1349)	Arabic	14th	Geography and history
<i>al-Durar al-Saniyya fī Naẓm al-Sīrah al-Nabawiyya / 3</i>	al-'Irāqī (d. 1404)	Arabic	14th c. scholar	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>'Ajā'ib al-Makhlūqāt</i>	Aḥmad Bīcān al-Geliboluvī (after 1466)	Turkish	15thc.	Geography and travel

<i>al-Fuṣūl al-Muhimma fī Ma'rifāt al-A'imma</i>	Ibn al-Ṣabbāgh (d. 1452)	Arabic	15th c.	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Muḥammadiyya / 8</i>	Yazıcızāde (d. 1451)	Turkish	15th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Muzīl al-Khaḫā 'an Alfāz al-Shifā'</i>	al-Shumunnī (d. 1468)	Arabic	15th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Sīrat al-Nabī</i>	Muḥammad Veli (after 1468)	Turkish	15th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Shawāhid al-Nubuwwa li-Taḳwiyat Yaqīn Ahl al-Futuwwa</i>	Mullā Jāmī (d. 1492)	Persian	15th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>al-Ujāza al-Zaynabiyya fī al-Silsila al-Zaynabiyya</i>	al-Suyūṭī (d. 1505)	Arabic	15 th c .scholar	The Life of the Prophet's Family
<i>Unmūdḥaj al-Labīb fī Khaṣā'is al-Ḥabīb</i>	al-Suyūṭī (d. 1505)	Arabic	15th c. scholar	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>al-Is'āf fī Ahkām al-Awqāf</i>	al-Ṭarābulusī (d. 1516)	Arabic	16th c.	Waqf and Land, Kharāj and Public Revenues
<i>al-Mawāhib al-Ladunniyya bi-l-Minah al-Muḥammadiyya/ 2</i>	al-Qaṣṭallānī (d. 1517)	Arabic	16th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Risāla fī Ḥaqq Abaway al-Nabī/ 2</i>	Ibn Kemāl (d. 1534)	Arabic	16th c.	The Life of the Prophet's Family
<i>Sharḥ al-Shamā'il al-Nabawiyya</i>	al-Isfarāyīnī (d. 1538)	Arabic	16th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>al-Shaqā'iq al-Nu'māniyya fī 'Ulamā' al-Dawla al-Uthmāniyya</i>	Taşköprizāde (d. 1561)	Arabic	16th c.	Biography / Islam
<i>Ashraf al-Wasā'il ilā Fahm al-Shamā'il</i>	Ibn Ḥajar al-Haytamī (d. 1567)	Arabic	16th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Tārīkh-i Muntakhab li-l-Fahm al-Aqrab</i>	Ramazanzāde Mehmed Çelebi (d. 1571)	Turkish	16th c.	Ottoman Empire, 1300–1918
<i>Bahjat al-Sāmi'īn wa al-Nāzirīn bi-Mawlid Sayyid al-Awwalīn wa al-Ākhirīn</i>	al-Ghayṭī (d. 1573)	Arabic	16th c.	The lineage, birth, childhood, and youth of the Prophet Muḥammad

<i>Mukhtaṣar al-Muktafā fī Dabī Alfāz al-Shifā'</i>	Ibn al-Murahhal (after. 1581)	Arabic	16th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Faḍā'il Makka wa Madīna</i>	Muḥammad Yemenī (fl. 1581)	Turkish	16th c.	-
<i>Tadhkirat al-Shu'arā'</i>	Laṭīfī (d. 1582)	Turkish	16th c.	Biography / Literature, History, Biography, and Genealogy
<i>al-I'lām bi-Faḍā'il al-Bayt al-Ḥarām</i>	'Alī al-Qārī (d. 1605)	Arabic	16th c. scholar	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Jam' al-Wasā'il fī Sharḥ al-Shamā'i / 2</i>	'Alī al-Qārī (d. 1605)	Arabic	16th c. scholar	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Risāla fī Haqq Abaway al-Nabī</i>	'Alī al-Qārī (d. 1605)	Arabic	16th c. scholar	The Life of the Prophet's Family
<i>Akhbār al-Duwal wa Āthār al-Uwal</i>	al-Karamānī (d. 1610)	Arabic	16th c. scholar	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Ḥilya-i Ḥāqānī / 2</i>	Ḥāqānī Meḥmed Bey (d. 1606)	Turkish	17th	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Durrat al-Tāj fī Sīrat Şāhib al-Mī'rāj / 2</i>	Veysī (d. 1628)	Turkish	17th c.	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Mizān al-Haqq fī Ikhtiyār al-Aḥaqq</i>	Kātib Çelebi (d. 1657)	Turkish	17th c.	Islam and Science
<i>Nasīm al-Riyād fī Sharḥ Shifā' al-Qādī 'Iyād / 5</i> (Three of the five copies belong to different volumes of the work.)	al-Khafājī (d. 1659)	Arabic	17th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Ishrāq Maṣābīḥ al-Sīrah al-Nabawiyya</i>	al-Zurqānī (d. 1710)	Arabic	17th c. scholar	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Risāla fī Haqq Abaway al-Nabī / 2</i>	Saçaklızāde Meḥmed (d.1732)	Arapça	18th c.	The Life of the Prophet's Family
<i>Mu'jizāt al-Anbiyā' / 2</i>	Ḥasan al-Amāsī (fl. 1721)	Turkish	18th c.	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Tadhkirat al-Ḥikam fī Ṭabaqāt al-Umam</i>	'Abd al-Raḥmān Eşref (ö. 1739)	Turkish	18th c.	Biography / Islam
<i>al-Mawrid al-Rawī fī al-Mawlid al-Nabawī</i>	Qutbuddin al-Bakrī (d. 1749)	Arabic	18th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa

<i>al-Yamm al-Mawwāj fī Dhikr Ahādīth al-Isrā' wa al-Mi'rāj</i>	Qutbuddin al-Bakrī (d. 1749)	Arabic	18th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>al-'Iqd al-Farīd al-Nadīd fī Tarjamat al-Akh Muḥammad Sa'īd</i>	Qutbuddin al-Bakrī (d. 1749)	Arabic	18.th c.	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Ifādāt mā Mann Allāh bihi fī Nashr al-Faḍā'il</i>	Zayn al-'Ābidīn b. 'Abd Allāh al-'Abbāsī al-Khalīfatī (fl. 1758)	Arabic	18th c.	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Hazret-i İbrahim'in Oğlunu Kurban Etmek İstemesi</i>	Oflu Bilal (fl. 1838)	Turkish	18th c.	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Madḥ-i Ḥaḍrat al-Nabī</i>	Ra'fet Mehmed 'Azīz (fl. 1748)	Turkish	18th c.	Mawlid and Arkân
<i>Tarjama-yi Fatḥ al-Muta'al fī Madḥ al-Ni'ā</i>	Kārsīzāde (d. 1845)	Turkish	19th c.	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Fayḍ al-Raḥmān fī Ma'ālim al-Ḥaram al-Makkī</i>	Muhammed al-Qudsī al-Fitynānī	Arabic	18th-19th centruies	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Osmanlı Müellifleri</i>	Mehmed Tāhir (d. 1925)	Turkish	20th c.	Biography / Islam
<i>Risāle fī Tabakātī'l-Umem</i>	Ali Nāmık Derinöz	Arabic	-	Geography and history
<i>Mufīd Islām Tārīkhi / 2</i>	Ali Nāmık Derinöz	Turkish	-	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Tarjama-yi Tārīkh al-Umam wa al-Mulūk</i>	al-Bal'amī	Persian	-	World history
<i>Risāla-i Manāqib al-A'imma</i>	Anonymous	Turkish	-	Manāqib
<i>Manāqib-i Nabawī wa Hikāyāt</i>	Anonymous	Turkish	-	Manāqib
<i>Shamā'il al-Nabī</i>	Anonymous	Turkish	-	Sīrat al-Nabawiyya, Shamā'il al-Sharīfa
<i>Risāla dar Bayān Ḥuhūr Āl-i 'Uthmān</i>	Anonymous	Turkish	-	Osmanlı tarihi, 1299–1453
<i>Risāla fī Bayān Ta'dād al-Waqf al-Lāzim</i>	Anonymous	Arabic	-	al-Waqf wa al-Ibtidā'
<i>Qīṣaṣ al-Anbiyā'</i>	Anonymous	Arabic	-	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Qīṣaṣ al-Anbiyā'</i>	Anonymous	Arabic	-	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Bayān Vilādat Ḥaḍrat 'Alī</i>	Anonymous	Turkish	-	History of Islamic Religion and Sīrah
<i>Sharḥ-i Shajara-i Mubāraka</i>	Anonymous	Turkish	-	Ansāb and Shajarāt

<i>Risāla-i Mi'rāj</i>	Anonymous	Turkish	-	Sīrat al-Nabawīyya, Shamā'il al-Sharīfa
------------------------	-----------	---------	---	---

The data obtained were classified through a two-stage evaluation process, distinguishing between works related to Islamic historiography and those that are not. As a result of this classification, the 69 identified manuscripts represent a broad cross-section of Islamic history and sīrah literature. The collections comprise works produced across a wide chronological span, ranging from the 7th to the 20th centuries. Within this framework, the earliest works are *Risāla fī Bayān As'ilat al-Naşārā wa Ajwibat 'Alī* and *Munājāt al-Ḥaḍrat 'Alī*, both attributed to 'Alī, whereas the most recent work is *Osmanlı Müellifleri*, composed in the 20th century.

In addition to the diversity of content, the manuscript copies themselves display notable characteristics. Several works listed in the catalog are represented by multiple copies within the same library. In cataloging these works, in order to avoid duplication, the catalog numbers and folio counts of different copies were recorded within a single entry in the references. This approach ensures both a systematic classification and a comprehensive presentation of information concerning the copies. In this regard, Qāḍī 'Iyāḍ's *al-Shifā'* (16 copies) and Yazıcızāde's *Muḥammadiyya* (8 copies) are among the most frequently represented works in the collection.

Of the 69 works, 62 are housed in the Amasya Beyazıt Collection, while 7 belong to the Gümüşhacıköy Collection. In Gümüşhacıköy, these works include *Menāqib-i Nebevī ve Hikāyāt, Ḥaḍrat-i Ibrāhīm'in Oğlunu Qurbān Etmek İstemesi, Medḥ-i Ḥaḍrat-i Peygamber, al-Shifā'*, *Risāla dar Bayān-i Zuhūr-i Āl-i 'Osmān, Sharḥ-i Shajara-i Mubāraka*, and *Muḥammadiyya*. The majority of the seven works in the Gümüşhacıköy Collection are written in Turkish and, in terms of content, predominantly concern the life and personality of the Prophet Muḥammad. Another noteworthy point is that 24 manuscripts are recorded exclusively in the Amasya Beyazıt Library. This situation suggests that these works are likely unique copies and demonstrates that the collections possess not only quantitative but also qualitative research value. A detailed examination of these manuscripts preserved in the Amasya Beyazıt Library has the potential to yield original data on Islamic history and sīrah literature and is of considerable importance for introducing previously unknown texts into the scholarly field. Since listing all 24 works individually would exceed the scope of this study, they have not been included here and are left for future research.

When the functional character of the works in the collections is considered, it becomes evident that they do not consist solely of original compositions; texts in the form of commentaries (sharḥ), translations, and abridgements (mukhtaṣar) also constitute a significant portion of the catalog. Among the commentarial works are *Ashraf al-Wasā'il, Jam' al-Wasā'il*, and *Sharḥ al-Shamā'il*, all written on al-Tirmidhī's *al-Shamā'il*, as well as *Nasīm al-Riyāḍ* and *Muzīl al-Khafā*, composed as commentaries on Qāḍī 'Iyāḍ's *al-Shifā'*. Works of a translational nature include *Tarjama-yi Fath al-Muta'al, Tarjama-yi Tārīkh al-Umam wa al-Mulūk*, and *Durrat al-Tāj*, while *Mukhtaṣar al-Muktafā* represents the abridgement genre. This diversity is significant in that it demonstrates how a single text could be reproduced and transformed in multiple forms within the manuscript tradition. It also indicates that these works were not only read but also served as foundational texts that generated sustained scholarly engagement in Ottoman intellectual circles.

Furthermore, the catalog includes different works bearing the same title but composed by different authors. For example, *Risāla fī Haqq Abaway al-Nabī* is represented by three distinct versions authored by Kemālpaşazāde, Saçaklızāde, and 'Alī al-Qārī. Similarly, within the *Qışaṣ al-Anbiyā'* genre, the authored work of al-Kisā'ī appears alongside two anonymous copies. Another notable feature is the presence of multiple works by the same author: three works each by 'Alī al-Qārī and Quṭb al-Dīn al-Bakrī, and two by al-Suyūfī are included in the collection.

From the perspective of authorship, the collection brings together leading figures of the Islamic scholarly tradition as well as authors active during the Ottoman period. At the same time, anonymous works constitute a considerable portion of the corpus. The collection is not limited to historians but encompasses a wide range of authors from disciplines such as ḥadīth, fiqh, literature, and Sufism. Among historians, Ibn Khallikān, Ibn Shākir al-Kutubī, Karamānī, Taşkōprizāde, and Ramazanzāde stand out, while the largest group consists of ḥadīth scholars represented by figures such as al-Tirmidhī, Qāḍī ‘Iyāḍ, Ibn Ḥajar al-Haytamī, al-Qaṣṭallānī, and al-Zurqānī. In the field of fiqh, ‘Alī al-Qārī, Kemālpaşazāde, Saçaklızāde, and al-Ṭarābulusī are prominent, whereas authors from literary and Sufi circles include Veysī, Hāqānī Mehmed Bey, Ra’fet Mehmed ‘Azīz, al-Sarsarī, Mullā Jāmī, and Yazıcızāde.

Moreover, the catalog contains works by two authors associated with Amasya. One of these is *Mu‘jizāt al-Anbiyā* by Ḥasan b. Yūsuf al-Eyrāqī al-Amāsī, who, as indicated by his nisba, was a scholar from Amasya (Ayar, 2017, pp. 219-227). The other is *Tezkirat al-Hikam* by ‘Abd al-Raḥmān Eşref Efendi of Merzifon, known by the epithet “Kıbrıs Mollası” (Aktepe, 1988, p. 161).

Out of the 69 works, 19 include colophon information in the digital catalog records. These manuscripts, for which copying dates can be identified, span a period of approximately 545 years, from 1305 to 1850. A chronological analysis based on copying dates reveals two notable clusters. The first concentration appears in the 14th and 15th centuries, during which six manuscripts were copied. The second concentration corresponds to the late 16th and early 17th centuries. This pattern suggests that, at least within the collections examined, these texts were part of a long-standing tradition of copying and circulation. However, given that the data are derived from a single collection, any general conclusions regarding Ottoman scholarly culture must be approached with caution. Accordingly, these findings should be regarded not as definitive conclusions but as preliminary data that can serve as a starting point for more comprehensive future research.

Table 2: Manuscripts with Identifiable Copying Dates

Title	Language	Compositio n	Copying Date	Composition –Copying Interval
<i>al-Shamā’il al-Nabawiyya</i>	Arabic	892	1850	~958 yıl
<i>al-Shifā’ (nr. 129)</i>	Arabic	1149	1305	~156 yıl
<i>al-Shifā’ (nr. 128)</i>	Arabic	1149	1337	~188 yıl
<i>al-Shifā’ (nr. 126)</i>	Arabic	1149	1730	~581 yıl
<i>al-Shifā’ (nr. 131)</i>	Arabic	1149	1797	~648 yıl
<i>al-Maqābir al-Mashhūra</i>	Arabic	1275	1367	~92 yıl
<i>Kharīdat al-‘Ajā’ib</i>	Arabic	1349	1587	~238 yıl
<i>‘Uyūn al-Tawārīkh</i>	Arabic	1363	1423	~60 yıl
<i>Sirat al-Nabī (Veli)</i>	Turkish	15.yy	1803	—
<i>Faḍā’il Makka wa Madīna</i>	Turkish	16. yy	1451	—
<i>al-Mawāhib al-Ladunniyya</i>	Arabic	1517	1584	~67 yıl
<i>Tadhkirat al-Shu‘arā’</i>	Turkish	1582	1590	~8 yıl
<i>Tarjama-yi Tārīkh al-Umam</i>	Persian	—	1608	—
<i>Mu‘jizāt al-Anbiyā’</i>	Arabic	18. yy	1710	—
<i>al-Is‘āf fī Ahkām al-Awqāf</i>	Arabic	1516	1776	~260 yıl
<i>Tadhkirat al-Hikam</i>	Turkish	1739	1738	~1 yıl
<i>Tarjama-yi Fath al-Muta‘āl</i>	Turkish	19. yy	1839	—
<i>‘Arā’is al-Majālis fī Qiṣaṣ al-Anbiyā’</i>	Arabic	11. yy	1429	~400
<i>Qiṣaṣ al-Anbiyā’</i>	Arabic	—	1467	—

With regard to the death date of Muḥammad Yemenī, the author of *Faḍā’il Makka wa Madīna*, the catalog record indicates that he was alive in 1581, whereas the copying date of the

manuscript is given as 1451. This chronological inconsistency between the two pieces of data suggests the possibility of an error in the catalog entry. In this context, either the author's death date belongs to an earlier period or the copying date has been incorrectly recorded. However, based on the available evidence, it appears more likely that the entry concerning the author's death date is erroneous.

In terms of the tradition of manuscript copying within the collections, the most striking example is *al-Shifā'* by Qāḍī 'Iyād. This work is represented by four different copies in the collection, with copying dates identified as 1305, 1337, 1730, and 1797. This indicates that the text was copied continuously over a span of nearly 500 years and remained in sustained demand within Ottoman scholarly circles. When the copies of *al-Shifā'* preserved in other manuscript libraries are also taken into account, this long-standing copying tradition clearly demonstrates that the work functioned not only as a scholarly reference but also as a foundational text in Ottoman madrasa and intellectual environments (Erşahin, 2005, pp. 335–358).

When evaluated in terms of the interval between composition and copying, the collections reveal manuscripts with remarkably long time spans. Although al-Tirmidhī's *al-Shamā'il* was composed in the 9th century, one of its copies was transcribed in 1850, indicating a composition–copying interval of approximately 958 years. Similarly, in the case of al-Tha'labī's *'Arā'is al-Majālis*, this interval is approximately 394 years, while the latest copy of *al-Shifā'* reflects a gap of 648 years. On the other hand, there are also manuscripts in which the interval between composition and copying is remarkably short. *Tadhkirat al-Shu'arā'* was copied only eight years after the author's death, and *Tadhkirat al-Hikam* was transcribed in the very year of its author's death. This suggests that the demand for these works was almost contemporaneous with their composition and that they circulated rapidly within scholarly circles. Finally, an examination of the language distribution of manuscripts with identifiable copying dates shows that the vast majority are in Arabic, while Turkish copies are predominantly dated to the period after the 16th century.

1.1. Classification of Manuscripts by Genre

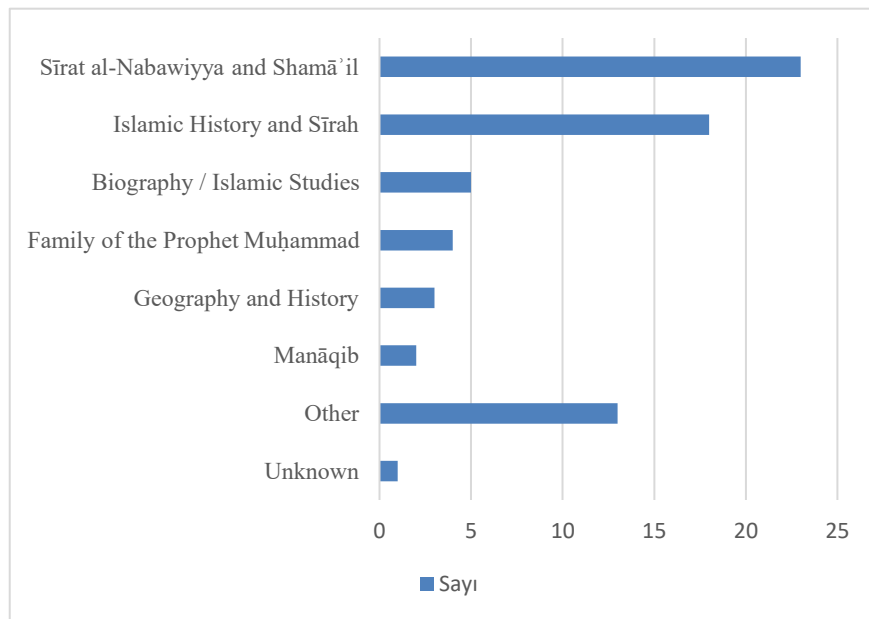

Figure 1: Genre Distribution of the Manuscripts

The manuscripts related to Islamic history in the library can broadly be evaluated under two main categories. The first group consists of works centered on the life and personality of the Prophet Muḥammad, including *sīra*, *shamā'il*, *mawlid*, and *manāqib* literature. The second group comprises manuscripts that address other periods, events, and figures within Islamic history. When examined in terms of genre, the works in the collection are distributed under the following categories: *Sīrah* and *Shamā'il* (23), Islamic History and *Sīrah* (18), Biography / Islamic Studies (5), Family of the Prophet Muḥammad (4), Geography and History (3), *Manāqib* (2), Lineage, Birth, Childhood, and Youth of the Prophet Muḥammad (1), *Mawlid* and Its Rituals (1), Genealogy and Lineage (1), Biography / Literature, history, biography, genealogy (1), Ottoman Empire 1300–1918 (1), Ottoman History 1299–1453 (1), World History (1), Geography and Travel (1), *al-Waqf wa al-Ibtidā'* (1), *Waqf*, land, taxation, and public finance (1), Arabic Literature (1), Islam and Science (1), Islamic Religion and Islamic Sciences (1), and one work whose genre could not be determined.

The latter work *-Faḍā'il Makka wa Madīna* by Muḥammad Yemenī- may, based on its content, be classified under the category of “Geography.” Indeed, another copy of the same work, whose genre is likewise unspecified in the collection, is cataloged in the Topkapı Palace Library under the heading “Sacred sites and places of visitation.”

An evaluation of the overall distribution of the collection shows that it is predominantly shaped around *sīrah* and Islamic history, while also exhibiting thematic diversity extending into fields such as geography, biography/*ṭabaqāt*, Ottoman history, and *waqf* studies.

However, during the process of genre classification, it has been observed that the categories employed in the digital catalog do not always accurately reflect the actual content of the works. In particular, broad and composite labels such as “Islamic history and *sīrah*,” as well as content-specific descriptions like “the childhood of the Prophet Muḥammad,” tend to complicate systematic classification. This situation also indicates the absence of a standardized framework for genre categorization, thereby making catalog-based research more challenging. For instance, the classification “Islamic Religion and *Sīrah*” does not always correspond precisely to the content of the works. Reclassifying such works under a more comprehensive category such as “*Sīrah* and Islamic History” would both resolve inconsistencies between title and content and facilitate catalog use. As an example, Ali Nāmıq Derinöz's *Mufīd Islām Tārīkhi*, although cataloged under “Islamic Religion and *Sīra*,” is more appropriately evaluated within the framework of general Islamic history.

Similarly, categories such as “Ottoman Empire 1300–1918” and “Ottoman History 1299–1453,” which are based on chronological distinctions, could be more effectively consolidated under a broader heading such as “Ottoman History.” In this regard, Kātib Çelebi's *Mizān al-Ḥaqq*, although cataloged under “Islam and Science,” is frequently consulted in studies of Ottoman intellectual and social history due to its content, and thus would be more appropriately placed under the category of “Ottoman History.”

Likewise, classifications such as “Geography and History” and “Geography and Travel” could be merged under the broader category of “Geography” in order to achieve a more coherent and consistent system. Rather than reflecting all content distinctions in the main genre headings, such differences could be indicated in explanatory notes or detail sections; where necessary, subcategories may be represented through the use of slashes (/). Indeed, another issue identified is that the same work is not consistently classified under the same category across different manuscript libraries.

Within this framework, the works in the collection may be reclassified on the basis of their content. Accordingly, works centered on the Prophet -such as *sīrah*, *shamā'il*, literature on his family, lineage and birth, as well as *mawlid* and *manāqib* texts- may be grouped under the category of “*Sīrah*.” Works dealing with world history, the history of prophets, and general Islamic history may be brought together under “Islamic History.” Person-centered works may be classified under “Biography and *Ṭabaqāt*.” Texts related to geography and travel may be included in the “Geography”

category, while works concerning waqf, culture, and related subjects may be grouped under “Culture and Civilization.” Finally, works specifically focused on Ottoman history may be organized as a distinct category under “Ottoman History.”

1.2. Language Distribution of the Manuscripts

An examination of the language distribution shows that, out of the 69 works in the collections, 43 are written in Arabic, 24 in Turkish, and 2 in Persian. This distribution clearly indicates that Arabic constitutes the primary scholarly language of the *sīrah* and Islamic history literature preserved in the library.

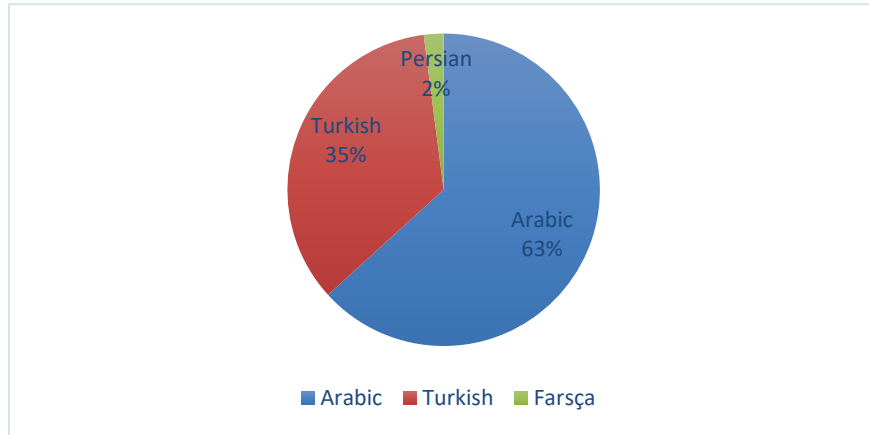

Figure 2: Linguistic Distribution of the Manuscripts

Although the proportion of Turkish works within the overall corpus appears limited, it can be observed that Turkish emerged as a prominent language of composition, particularly during the Ottoman period. These works may have been produced with the intention of reaching audiences beyond the madrasa milieu, including the general public or the court, thereby facilitating broader dissemination. Indeed, the fact that a considerable portion of Turkish *sīrah* literature was composed in verse suggests an intersection with the tradition of popular literature. Representative examples of such poetic and masnavī-type works include Muḥammad Walī’s *Sīret al-Nabī* (no. 1460, 219 fols.) and Hāqānī Mehmed Bey’s *Ḥilye-i Hāqānī* (nos. 970/02; 1771/07, fols. 7b–28b; 70b–90b). In contrast, works on Islamic history composed in Persian appear to be relatively limited in number within the collections.

1.3. Distribution of Manuscripts by Century

The chronological classification of the manuscripts in the library has been established primarily on the basis of the authors’ dates of death. In certain cases, however, the period during which the authors were most intellectually active has also been taken into consideration. Accordingly, some scholars who died in the early seventeenth century but carried out the majority of their scholarly activity in the sixteenth century have been classified as “sixteenth-century scholars.”

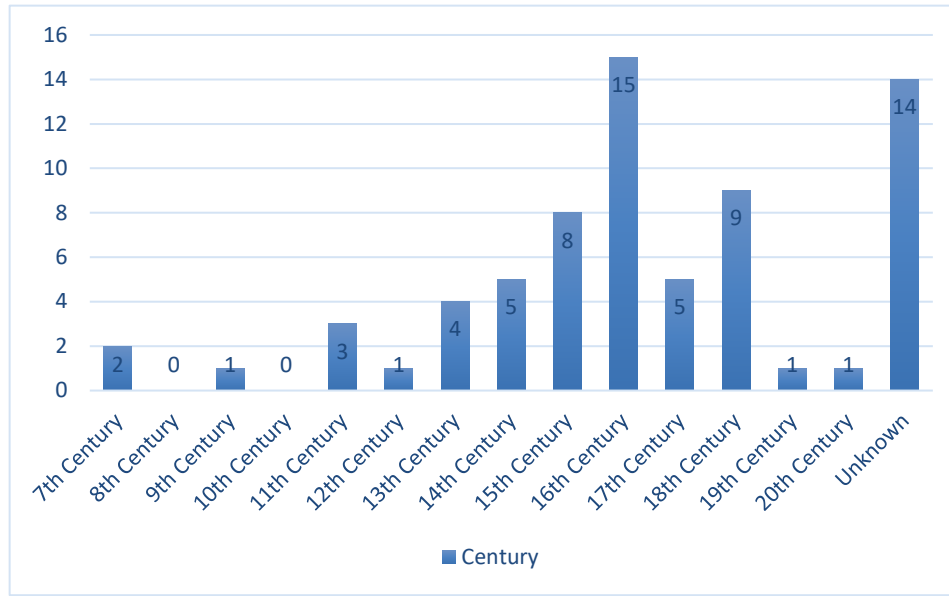

Figure 3: Distribution of Manuscripts by Century Based on Authors' Lifespans

When the distribution of the manuscripts by century is examined in the chart, the first striking observation is that the library collections contain at least one manuscript from nearly every century between the 7th and the 20th centuries. At the same time, it is evident that the number of works increases during certain periods. In particular, a notable concentration is observed between the 15th and 18th centuries, with the peak occurring in the 16th century. By contrast, the number of works remains relatively limited between the 7th and 12th centuries.

The increase observed in the 16th century does not appear to be coincidental. Rather, this period corresponds to a phase in which Ottoman scholarly life became institutionalized, the madrasa system reached maturity, and intellectual production assumed a more systematic character (Baltacı, 1976, pp. 19–20; Unan, 1999, pp. 95–105; Uzunçarşılı, 1988). Accordingly, the rise observed in this century may be directly associated with the institutional consolidation of Ottoman cultural and scholarly life (Ayar, 2014). It should be emphasized, however, that this expansion does not constitute a generalizable conclusion for the entire Ottoman period; rather, it should be understood as an indicator, specific to the Amasya Manuscript Library, pointing to the heightened scholarly activity of the 16th century.

2. Evaluation of the Manuscripts within the Framework of Islamic Historiography: Methodology and Limitations

In the process of evaluating the manuscripts within the collections in relation to Islamic historiography, several methodological challenges were encountered. One of the primary difficulties concerns the classification of the identified works according to their content and narrative context following the literature survey conducted on the collections. Considering the interdisciplinary permeability of Islamic sciences, the presence of manuscripts that may carry historical value yet do not belong strictly to the genre of history necessitated addressing a fundamental methodological problem. Given that every text emerges within a historical context, does this require that all such texts be treated as works of “Islamic history”? While every text indeed possesses a degree of historicity, it is methodologically essential to distinguish between “historicity” and “historiography” (al-Dūrī, 2023; Khalidi, 1994). This distinction arose from uncertainties encountered during the catalog survey regarding whether certain works should be included within the scope of Islamic history.

For instance, although some works identified during the process were classified under the heading “Biography and Islamic Religion,” it became evident that not all of them are directly related to Islamic historiography. *Ṭabaqāt* literature concerning jurists, for example, provides valuable historical data and may be associated with Islamic history. However, despite containing historical material, such works do not aim to construct a systematic historical narrative; rather, their primary purpose is to document and transmit a particular scholarly or sectarian tradition. Therefore, despite their historical content, these texts fall outside the primary scope of Islamic historiography and are more directly relevant to fields such as legal or sectarian studies. Accordingly, in this study, the category of “Islamic history works” has been defined not by the mere presence of historical content, but by the author’s deliberate intention to construct a historical narrative. In line with this approach, works such as *Mukhtaṣar fī Dhikr Ṭabaqāt al-Hanafīyya*, *Ṭabaqāt al-Hanafīyya*, *Nafahāt al-Uns*, *Futūḥ al-Mujāhidīn*, and *Cinān al-Mu’minīn*, although listed under “Biography/Islamic Religion” or “Islamic Religion and Sīrah,” have been excluded from the scope of the study.

Another challenge concerns works situated at the intersection of literature and history, where clear boundaries between the two fields cannot easily be drawn. Al-Sarsarī’s *al-Muntaqā min Madā’ih al-Rasūl* provides a representative example of this issue. Although composed as a panegyric, the work contains historical elements related to the Prophet. However, its literary style creates ambiguity as to whether it should be classified as a historical or literary text. Similarly, works such as Yazıcızāde Muḥammad’s *Muḥammadiyya*, al-Qaṣṭallānī’s *al-Mawāhib*, and Quṭb al-Dīn al-Bakrī’s *al-Yamm al-Mawwāj* incorporate hagiographical narratives, miracle accounts, Sufi interpretations, and an emphasis on the extraordinary qualities of the Prophet. This reflects the prominence of embellished narratives, Sufi elements, and the *delā’il-khaṣā’iṣ* tradition in Ottoman *sīrah* writing, both in theory and in practice (Arpağuş, 2001, pp. 151–220; Erşahin, 2005, pp. 335–358).

Taken together, these features demonstrate that literary forms such as panegyric and verse, along with Sufi content and rhetorical embellishment, occupy a central place in Ottoman *sīrah* literature. When considered alongside genres such as *shamā’il*, *delā’il*, and *khaṣā’iṣ*, the works in the collection reflect a thematic expansion of the *sīrah* tradition (Çelebioğlu, 1998, pp. 356–361). Therefore, examining these works within interdisciplinary frameworks that consider both literature and history—particularly through comparative analysis of prose and verse texts—would allow for a more nuanced understanding of the diversity of genres and forms in Ottoman *sīrah* writing.

Another noteworthy limitation is the absence of definitive information regarding the authors or copying dates of 14 manuscripts. This lack of data not only complicates the chronological classification of the works but also directly affects the methodological scope of the study. Chronological classification serves as a fundamental criterion for identifying the production periods, intellectual contexts, and positions of texts within the broader literature. However, the absence of such data makes it difficult to determine the precise temporal placement of certain works and introduces a degree of ambiguity into any assessment of the collection’s historical distribution. Consequently, while these undated works have been included in the general evaluation, they have not been used as determining data points in chronological analyses.

Conclusion

As a result of the study, 69 manuscripts directly or indirectly related to Islamic historiography were identified in the Amasya Beyazıt Manuscript Library, and these works were analyzed using descriptive statistical methods in terms of language, century, and genre. The findings indicate that the collection is structured primarily around two main axes: *Sīrah* and *Shamā’il* literature, and manuscripts that can be broadly classified within Islamic history. At the same time, the presence of works belonging to various genres—including biography, geography, Ottoman history, mawlid,

manāqib, waqf, and cultural studies-demonstrates the thematic diversity of the collection. These findings show that the collection is not limited to sīrah literature in a narrow sense, but also encompasses a wide range of narrative forms and genres within Islamic historiography.

The study further demonstrates that the tools provided by digital catalogs can be effectively utilized in identifying and analyzing manuscripts related to Islamic history and sīrah literature. The findings underscore the necessity of supplementing catalog-based research with content-oriented analytical approaches. In this respect, the study may be regarded as one of the first systematic attempts to examine this collection within the framework of Islamic historiography and sīrah literature.

The results of the study also offer several directions for future research. First, the issue of genre classification in manuscript literature deserves independent and focused study. It has been observed that existing catalog classifications do not always correspond to the content of the works, that some texts may belong to multiple genres simultaneously, and that anonymous works present additional challenges in classification. Developing a consistent and widely accepted categorization system for sīrah literature would therefore constitute an important methodological contribution. Furthermore, applying the same identification and analytical methods to larger collections, such as those of the Süleymaniye Library and the National Library, would enable the construction of a comparative genre map of Ottoman sīrah and Islamic historiography. In addition, dedicated studies aimed at identifying the authors of anonymous works would further expand the intellectual historical potential of such collections.

Although it would be methodologically problematic to draw broad generalizations about Ottoman sīrah and Islamic historiography based on a limited number of manuscripts, these texts nevertheless provide valuable insights into how historical and sīrah-related knowledge was shaped within the intellectual milieu of the period. In particular, the presence of both prose and poetic sīrah texts points to a significant diversity in modes of writing. Accordingly, this study not only introduces the relevant catalog of the Amasya Beyazıt Manuscript Library into the academic literature, but also offers a methodological framework that can be applied to larger manuscript corpora, thereby opening the way for more comprehensive and comparative evaluations of Ottoman sīrah and Islamic historiography.

www.turkishstudies.net/religion

Turkish Studies - Comparative Religious Studies

eISSN: 2667-5544

Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'ndeki İslam Tarihi Yazmaları: Tespit ve Bibliyometrik Bir Analiz**Giriş**

Amasya, Anadolu'nun köklü entelektüel merkezlerinden biri olarak özel bir konuma sahiptir. Selçuklu döneminde temelleri atılan ve Osmanlı döneminde olgunlaşan kültürel ve ilmî birikim, şehrin çok sayıda âlim, düşünür ve devlet adamı yetiştirmesine olanak sağlamıştır (Evliya Çelebi, 1999, s. 216-223; Abdizâde Hüseyin Hüsâmeddîn, 1986, s. 97; Turan, 1969, s. 271-272; Turan, 1971, s. 333-378; Uzunçarşılı, 1975, s. 659-696; Kanbur & Kabur, 2007, s. 1268-1272; Okumuş, 2017, s. 297-307). Öyle ki Amasya o dönemlerde Anadolu'nun beş büyük kültür merkezinden biri olarak ön plana çıkmıştır (Yinanç & Darkot, 1940, s. 395). Bu ilmî geleneğin en somut tezahürlerinden biri ise şehrin tarihî dokusu içerisinde varlığını sürdüren Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'dir.

Kütüphanenin tarihî kökenleri II. Bayezid (ö. 1512) dönemine uzanmaktadır. Nitekim Sultanın emri doğrultusunda Amasya Sancak Beyi Şehzade Ahmed (ö. 1513) tarafından 1481-1486 yılında cami, medrese, imâret ve çeşme gibi yapılardan oluşan ve hem mimarî hem de ilmî işlevleriyle bütüncül bir yapı arz eden bir külliye inşa ettirilmiş, kütüphane de bu kompleks bütünlüğü içerisinde yer almıştır (Turan, 1992, s. 237; <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59535/sultan-ii-bayezid-kulliyesi.html>, 2026). Bununla birlikte kütüphane, bugünkü koleksiyon yapısına 1925 yılında Amasya'daki çeşitli medrese ve kütüphanelerde bulunan yazma eserlerin bir araya getirilmesiyle kavuşmuştur. Böylece farklı koleksiyonların tek bir çatı altında toplanmasıyla teşekkül etmiş önemli bir yazma eser merkezi haline gelmiştir (Çınar, 2018, s. 73).

Tarihî süreç içerisinde oluşan ve korunma altına alınan bu miras, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı'nın yürüttüğü dijitalleştirme çalışmalarıyla güvence altına alınmış, yazma eserler araştırmacıların erişimine sunulmuştur. Söz konusu başkanlığın kurulmasından önce Türkiye'de yazma eserlerin korunması, kataloglanması ve araştırmacılara sunulması sürecinde uzun süre kurumsal bir bütünlüğün sağlanamaması önemli bir sorun olarak dile getirilmiştir. Yazma eserlerin farklı kurum ve kütüphanelerde dağınık şekilde bulunması, kataloglama standartlarının yeknesak olmaması ve erişim imkânlarının sınırlı kalması, bu alandaki temel problemler arasında gösterilmiştir (Kut, 1999, s. 78-85; Süleyman, 1994, s. 247-251; Odabaş, 2011, s. 143-164). Bu tür problemlerin giderilmesi için önemli bir adım olarak Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 6093 sayılı Kanun çerçevesinde 2010 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı özel bütçeli bir kurum statüsünde kurulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır. Kurumun kurulması, yazma eserlerin tek bir çatı altında toplanması, standart kataloglama sistemlerinin geliştirilmesi ve dijital erişim imkânlarının artırılması bakımından önemli katkılar sağlamıştır (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6093.pdf>, 2026). Bu sayede söz konusu yazmalar Türkiye'nin ve dünyanın dört bir yanındaki araştırmacılar tarafından incelenebilir hâle gelmiştir.

Kurumun verilerine göre, Amasya Yazma Eser Kütüphanesi'nde toplam 4.351 yazma eser kayıtlıdır; oldukça yüksek bu sayı kütüphanenin ehemmiyetini daha da artırmaktadır. Koleksiyonlar, Kur'ân-ı Kerîm, tefsir, hadis, fıkıh, kelâm, usûl gibi dinî ilimler başta olmak üzere, tarihten coğrafyaya, dilden edebiyata, felsefe ve mantıktan tasavvufa, astronomi ve matematikten beşerî ilimlere uzanan ve İslam ilim geleneğinin neredeyse tüm alanlarını temsil eden kapsamlı bir yazma eser arşivine sahiptir. Kütüphanenin yazma eser hacmi ise, nitelik bakımından birbirini tamamlayan iki ana koleksiyona dayanmaktadır. Merkezî yapıyı oluşturan Amasya Yazma Koleksiyonu, 3.970 eserle çeşitli dil ve ilim dallarına ait eserleri bünyesinde barındırırken bölgeye özgü bir vakıf girişimiyle kazandırılmış olan Gümüşhacı Köyü (Hüsâmeddîn, 1986, s. 192–194; Ankaralı vd., 1995) Koleksiyonu, 381 eserle Amasya yazma eser araştırmaları açısından ayrı bir değer taşımaktadır. Bu eserler dil bakımından incelendiğinde Arapça, Türkçe ve Farsça olmak üzere üç ana dilden oluştuğu görülür. Koleksiyonun büyük bölümünü Arapça eserler teşkil etmekte, Türkçe ve Farsça eserler de kayda değer yer tutmaktadır (<https://amasya.yek.gov.tr>, 2026).

Hem hacim hem dil bakımından zengin bu koleksiyonlar, İslam tarihi araştırmaları için de önemli kaynak sunmaktadır. Nitekim Amasya Yazma Eser Kütüphanesi'nin dijital kataloğu incelendiğinde İslam tarihi ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili 107 eser tespit edilmiştir. Ancak bu sayı, aynı eserin farklı nüshalarının mükerrer biçimde yer almasının da hesaba katılmasıyla ortaya çıkmıştır. Özellikle *eş-Şifâ bi-Ta'rîfi Hukûkî'l-Mustafâ* ve *Muhammediyye* gibi eserlerin birden fazla yazma nüshasının bulunması toplam sayıyı yükseltmiştir. Söz konusu tekrarlar ayıklandığında ve her eser başlığı tekil olarak değerlendirildiğinde liste 69 müstakil esere düşmüştür. Dolayısıyla 107 yazma nüsha toplamını, 69 ise eser bazında özgün başlık sayısını ifade etmektedir.

Çalışmanın temel hedefi Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'nde İslam tarihi literatürüyle doğrudan ya da dolaylı ilişkili eserleri tespit etmeye, tanıtmaya ve sınıflandırmaya dayanır. Yazma eser kütüphanelerinde bulunan koleksiyonların tespiti, tanıtımı ve tasnifine yönelik çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Üşenmez, 2013; Akpınar, 2015; Üşenmez, 2017; Coşkun Çelik-Şanes Doğru, 2018; Çetintaş, Coşkun Çelik, 2019; Hazırbulan, 2025; Karadeniz, 2025). Özellikle belirli kütüphanelerde yer alan yazmaların kataloglanması, tür ve içerik bakımından sınıflandırılması ve araştırmacıların erişimine sunulması amacıyla hazırlanan çalışmalar, yazma eser araştırmalarına önemli katkılar sağlamaktadır. Ancak bu çalışmaların önemli bir kısmı genel katalog bilgileriyle sınırlı kalmakta; belirli disiplinlere, özellikle de İslam tarihi literatürüne odaklanan içerik temelli incelemeler ise daha sınırlı düzeyde bulunmaktadır. Söz konusu kütüphanenin bu literatür özelinde müstakil bir incelemeye konu edilmemiş olması da, araştırmanın temel çıkış noktasını oluşturur. Böylece araştırma nihai bir değerlendirmeden ziyade, koleksiyonu daha detaylı incelenmeyi hedefleyen araştırmacılara hem bir başlangıç noktası hem hazır bir envanter ve hem de tespit edilen eserler üzerine tahkik, transliterasyon, tercüme ya da karşılaştırmalı çalışmalara bir kaynak malzemesi sunmayı amaçlayan bir çalışmadır. Bu doğrultuda üç temel soruya odaklanılır: Kütüphane koleksiyonunda İslam tarihi literatürüne ait hangi eserler yer alır? Bu eserler tür, dil ve yüzyıl bakımından nasıl bir dağılım sergiler? Tespit edilen eserler, İslam tarihi yazıcılığı geleneği içinde nasıl konumlandırılabilir? Çalışma, bu sorulara verilen yanıtlar aracılığıyla hem koleksiyonun İslam tarihi bağlamındaki yerini görünür kılmayı hem de Amasya'nın ilmî geleneğine dair entelektüel tarih araştırmalarına katkı sağlamayı hedefler.

Çalışmada kullanılan yöntem ise Amasya Yazma Eser Kütüphanesi'nde yer alan İslam tarihi eserlerini bibliyometrik analiz ile katalog tabanlı koleksiyon analizinden oluşur. Bibliyometrik analiz, belirli bir alandaki literatürü sayısal ve istatistiksel veriler üzerinden inceleyen bir araştırma yöntemidir (Diodato & Gellatly, 1994, s. 13-14; Ramos-Rodríguez & Ruíz-Navarro, 2004, s. 981; Donthu vd., 2021, s. 285-286). Tarafsız ve disiplinler arası bir yaklaşım benimseyen bu yöntem, araştırmacıların büyük veri kümeleri içinde temel eğilimleri ve örüntüleri hızla tespit etmelerine olanak sağlamaktadır. Ne var ki bibliyometrik analiz, özünde modern akademik yayın verilerine dayalı bir yöntem olup atıf sayıları, dergi etki faktörleri ve yazar iş birlikleri gibi unsurları esas

almaktadır (van Raan, 2014, s. 17-28; Kraus vd., 2022, s. 2577-2595; Amobonye vd., 2024, s. 1-13). Yazma eser koleksiyonları bu tür verileri doğası gereği barındırmadığından, söz konusu yöntem çalışmada doğrudan değil uyarlanmış biçimde uygulanmıştır (Ramos-Rodríguez vd., 2004, s. 981-1004; Yılmaz vd., 2024, s. 1-13; Balıkçı vd., 2024, s. 755-783; Kocasavaş vd., 2025, s. 1-31). Bu doğrultuda bibliyometrik analizin nicel ve sınıflandırıcı boyutu, katalog tabanlı koleksiyon analiziyle bütünleştirilerek eserlerin dil, dönem ve yüzyıl, müellif ile konu dağılımı gibi temel parametreler üzerinden bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Verilerin yorumlanmasında ise betimsel yaklaşım esas alınmıştır (Öztürk vd., 2024, s. 3349-3352). Böylece koleksiyondaki eserlerin hangi dillerde yoğunlaştığı, hangi yüzyıllarda yazıldığı ve hangi tür kategorileri altında toplandığı tespit edilmiştir.

Çalışmada bibliyometrik analiz yönteminin tercih edilmesinin temel sebebi, koleksiyonlarda yer alan eserleri yalnızca betimleyici bir katalog düzeyinde tanıtmamanın ötesine geçerek ölçülebilir ve karşılaştırılabilir sonuçlar ortaya koyma amacına dayanmaktadır. Bu bağlamda araştırma, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı bünyesinde güncel verilere göre 371.237 yazma eserin benzer yöntemlerle analiz edilebilmesine yönelik bir deneme mahiyeti taşımaktadır. Söz konusu hacim, yazma eser çalışmaları açısından son derece geniş ve dikkate değer bir veri kaynağı sunmaktadır. Bu nedenle çalışma, sınırlı bir koleksiyon üzerinden geliştirilen veri seti, sınıflandırma kriterleri ve analiz parametrelerinin böylesine büyük ölçekli bir yazma eser külliyyatına uygulanabilirliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Böylece yazma eserlerin yalnızca katalog düzeyinde tanıtılması yerine, koleksiyonlar arası karşılaştırmaya imkân tanıyan ölçülebilir bir analiz modelinin geliştirilmesine yönelik bir adım teşkil etmektedir.

1. Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesinde Bulunan İslam Tarihi Yazma Eserlerin Tespiti ve Analizi

1.1. Tespit Edilen Yazma Eserlerin Listesi

Araştırmanın veri seti, Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'nde yer alan ve İslam tarihi literatürüyle doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili eserlerden oluşmaktadır. Çalışmada koleksiyonların dijital kataloğu taranmış; tespit edilen eserler dil, yazım tarihi, tür ve içerik bilgileri temel alınarak derlenmiştir. Bu süreçte anahtar kelimeye dayalı bir tarama yöntemi tercih edilmemiştir. Bunun temel nedeni, katalogda yer alan eserlerin farklı tür ve tasnif başlıkları altında sınıflandırılması ve anahtar kelime temelli aramaların içerik itibarıyla İslam tarihiyle ilişkili bazı eserlerin gözden kaçmasına yol açabilecek olmasıdır. Bu nedenle katalog kayıtları tek tek incelenmiş, böylece standart arama yöntemleriyle tespit edilmesi güç olan eserlerin de kapsama dahil edilmesi sağlanmıştır. Nitekim “Arap Edebiyatı” başlığı altında kayıtlı *Münâcâtü Hazreti Ali*, Hz. Ali'nin hayatına dair araştırmalarda başvurulabilecek nitelikte bir kaynak olması sebebiyle; vakıf hukuku ve arazi yönetimine ilişkin eserler ise İslam kurumlar tarihi açısından ele alınabilecekleri kanaatiyle kapsama dahil edilmiştir. “Coğrafya ve Tarih”, “Coğrafya ve Seyahat” gibi başlıklar altında tasnif edilmiş bazı eserlerin de içerik itibarıyla İslam tarihi literatürüyle doğrudan ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1: İslam Tarihi Literatürüne Ait Yazma Eser Listesi

<i>Eser Adı / Farklı Nüsha</i>	<i>Müellif</i>	<i>Dil</i>	<i>Yüzyıl</i>	<i>Tür</i>
<i>Risāla fī Bayān As'īlat al-Naşārā wa Ajwibat 'Alī</i>	Ali b. Ebû Tâlib b. Abdumuttalib el-Hâşimî el-Kureşî (ö. 661)	Arapça	7. Yüzyıl	İslam dini ve İslam ilimleri
<i>Münâcâtü Hazreti Ali</i>	Ali b. Ebû Tâlib b. Abdumuttalib el-Hâşimî el-Kureşî (ö. 661)	Arapça	7. Yüzyıl	Arap edebiyatı

<i>eş-Şemâ'ilü'n-Nebeviyye ve'l-Hasâ'ilü'l-Mustafaviyye/ 3</i>	Tirmizî (ö. 892)	Arapça	9. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>Arâ'isü'l-Mecâlis fî Kısasi'l-Enbiyâ'</i>	Sa'lebî (ö. 1035)	Arapça	11. Yüzyıl	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>el-İstî'âb fî Ma'rifeti'l-Ashâb</i>	İbn Abdulberr (ö. 1071)	Arapça	11. Yüzyıl	Biyografi / İslam dini
<i>Kıyasu'l-Enbiyâ'</i>	Ebu'l-Hasen Muhammed b. Abdullah el-Kisâ'î (ö. 11. Yy)	Arapça	11. Yüzyıl	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>eş-Şifâ bi-Ta'rîfi Hukûki'l-Mustafâ /16</i>	Kadı İyâz (ö. 1149)	Arapça	12. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>el-Müntekâ min Medâ'ihî'r-Rasûl</i>	Ebû Zekeriyâ Cemâleddin Yahyâ b. Yusuf b. Yahyâ es-Sarsarî (ö. 1258)	Arapça	13. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>el-Mekâbirü'l-Meşhûre ve'l-Meşâhidü'l-Mezûra</i>	İbnü's-Sâ'î (ö. 1275)	Arapça	13. Yüzyıl	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Vefeyâtü'l-A'yân ve Enbâ'ü Ebnâ'î'z-Zamân</i>	İbn Hallikân (ö. 1282)	Arapça	13. Yüzyıl	Biyografi / İslam dini
<i>Sîretü'n-Nebî</i>	Muhibbüddin et-Taberî (ö. 1295)	Türkçe	13. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>Zâdü'l-Me'âd fî Hedyi Hayri'l-İbâd</i>	İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye (ö. 1350)	Arapça	14. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>Uyûnü't-Tevârih</i>	İbn Şâkir el-Kütübî (ö. 1363)	Arapça	14. Yüzyıl	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Asârü'l-Uvel fî Tertîbi'd-Düvel</i>	Hasan b. Abdullah el-Abbâsî es-Safedî (1316'da sağ)	Arapça	14. Yüzyıl	Coğrafya ve tarih
<i>Harîdetü'l-Acâ'ib ve Ferîdetü'l-Garâ'ib</i>	İbnü'l-Verdî (ö. 1349)	Arapça	14. Yüzyıl	Coğrafya ve tarih
<i>ed-Dürerü's-Seniyye Nazmi's-Sîreti'n-Nebeviyye / 3</i>	Zeynüddin el-İrâkî (ö. 1404)	Arapça	14. Yüzyıl âlimi	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Acâ'ibü'l-Mahlûkât</i>	Ahmed Bîcan b. Sâlih b. Süleyman el-Geliboluvî (1466'dan sonra)	Türkçe	15. Yüzyıl	Coğrafya ve seyahat
<i>el-Fusûlu'l-Mühimme Ma'rifeti'l-E'imme</i>	İbnü's-Sabbâğ (ö. 1452)	Arapça	15. Yüzyıl	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Muhammediyye / 8</i>	Yazıcızâde (ö. 1451)	Türkçe	15. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe

<i>Müzîlü'l-Hafâ an Elfâzı's-Şifâ</i>	Şumunnî (ö. 1468)	Arapça	15. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>Sîretü'n-Nebî</i>	Muhammed Veli (1468'den sonra)	Türkçe	15. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>Şevâhidü'n-Nübüvve li-Takvîyeti Yakîni Ehli'l-Fütüvve</i>	Molla Câmî (ö. 1492)	Farsça	15. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>el-Ucâcetü'z-Zernebiyye fî's-Silsileti'z-Zeynebiyye</i>	Suyûtî (ö. 1505)	Arapça	15. Yüzyıl âlimi	Hiz. Muhammed'in ailesi
<i>Unmûzecü'l-Lebib fî Hasâ'isi'l-Habîb</i>	Suyûtî (ö. 1505)	Arapça	15. Yüzyıl âlimi	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>el-İs'âf fî Ahkâmî'l-Evkâf</i>	Burhâneddin İbrâhim b. Mûsâ b. Ebû Bekir ed-Dimaşkî et-Trablusî (ö. 1516)	Arapça	16. Yüzyıl	Vakıf ve arazi, haraç ve emvâl
<i>el-Mevâhibü'l-Ledünniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye / 2</i>	Kastallânî (ö. 1517)	Arapça	16. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>Risâle fî Hakkı Ebeveyi'n-Nebî / 2</i>	İbn Kemâl (ö. 1534)	Arapça	16. Yüzyıl	Hiz. Muhammed'in ailesi
<i>Şerhu's-Şemâ'ili'n-Nebeviyye ve'l-Hasâ'ili'l-Mustafaviyye</i>	İsâmüddinel-İsferâyînî (ö. 1538)	Arapça	16. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>eş-Şekâ'iku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâ'i'd-Devleti'l-Osmâniyye</i>	Taşköprizâde (ö. 1561)	Arapça	16. Yüzyıl	Biyografi / İslam dini
<i>Eşrefü'l-Vesâ'il ilâ Fehmi's-Şemâ'il</i>	İbn Hacer el-Heytemî (ö. 1567)	Arapça	16. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>Târîh-i Müntehab li'l-Fehm-Akrab</i>	Küçük Nişancı Ramazanzâde Mehmed Çelebi (ö. 1571)	Türkçe	16. Yüzyıl	Osmanlı İmparatorluğu, 1300-1918
<i>Behcetü's-Sâmi'in ve'n-Nâzirîn bi-Mevlidi Seyyidi'l-Evvelîn ve'l-Âhirîn Gaytî</i>	Necmeddin Muhammed b. Ahmed b. Ali el-Gaytî el-İskenderî eş-Şâfi'î (ö. 1573)	Arapça	16. Yüzyıl	Hiz. Muhammed'in nesebi, vilâdeti, çocukluğu, gençliği
<i>Muhtasaru'l-Muktefâ fî Zabti Elfâzı's-Şifâ</i>	İbnü'l-Murahhal (ö. 1581'den sonra)	Arapça	16. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>Fezail-i Mekke ve Medine</i>	Muhammed Yemenî (1581'de sağ)	Türkçe	16. Yüzyıl	-

<i>Tezkiretü's-Şu'arâ'</i>	Latîfî (ö. 1582)	Türkçe	16. Yüzyıl	Biyografi/Edebiyat, tarih, biyografi, şecere
<i>el-İ'lam bi Fezâili'l-Beyti'l-Haram</i>	Ali el-Kârî (ö. 1605)	Arapça	16. Yüzyıl âlimi	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Cem'u'l-Vesâ'il fî Şerhi's-Şemâ'il / 2</i>	Ali el-Kârî (ö. 1605)	Arapça	16. Yüzyıl âlimi	Siyer-i Nebvî, Şemâil-i Şerife
<i>Risâle fî Hakkı Ebeveyi'n-Nebî</i>	Ali el-Kârî (ö. 1605)	Arapça	16. Yüzyıl âlimi	H. Muhammed'in ailesi
<i>Ahbâru'd-Düvel ve Âsârü'l-Üvel</i>	Karamânî (ö. 1610)	Arapça	16. Yüzyıl âlimi	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Hilye-i Hâkânî / 2</i>	Hâkânî Mehmed Bey (ö. 1606)	Türkçe	17. Yüzyıl	Siyer-i Nebvî, Şemâil-i Şerife
<i>Dürretü't-Tâc fî Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc / 2</i>	Veysî (ö. 1628)	Türkçe	17. Yüzyıl	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Mizânü'l-Hakk fî İhtiyâri'l-Ehakk</i>	Kâtib Çelebi (ö. 1657)	Türkçe	17. Yüzyıl	İslam ve bilim
<i>Nesîmü'r-Riyâz fî Şerhi Şifâ'i'l-Kâdî İyâz / 5</i> (5 nüshanın 3 adedi eserin farklı ciltlerine aittir.)	Ebu'l-Abbâs Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed b. Ömer el-Hafâcî el-Mısrî (ö. 1659)	Arapça	17. Yüzyıl	Siyer-i Nebvî, Şemâil-i Şerife
<i>İsrâku Mesâbihi's-Sîreti'n-Nebeviyye bi-Mezci Esrârî'l-Mevâhibi'l-Ledünniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye</i>	Ebû Abdullah Muhammed b. Abdülbâkî b. Yusuf ez-Zürkânî el-Mâlikî (ö. 1710)	Arapça	17. Yüzyıl âlimi	Siyer-i Nebvî, Şemâil-i Şerife
<i>Risâle fî Hakkı Ebeveyi'n-Nebî / 2</i>	Saçaklızâde Mehmed (ö.1732)	Arapça	18. Yüzyıl	H. Muhammed'in ailesi
<i>Mu'cizâtü'l-Enbiyâ / 2</i>	Hasan b. Yusuf el-Eyrâkî el-Amâsî (1721'de sağ)	Türkçe	18. Yüzyıl	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Tezkiretü'l-Hikem fî Tabakâti'l-Ümem</i>	Kıbrıs Mollası Abdurrahman Eşref Efendi (ö. 1739)	Türkçe	18. Yüzyıl	Biyografi / İslam dini
<i>el-Mevridü'r-Raviy fî'l-Mevlidi'n-Nebevî</i>	Kutbüddin Bekrî (ö. 1749)	Arapça	18. Yüzyıl	Siyer-i Nebvî, Şemâil-i Şerife
<i>el-Yemmü'l-Mevvâc fî Zikri Ehâdisi'l-İsrâ ve'l-Mi'râc</i>	Kutbüddin Bekrî (ö. 1749)	Arapça	18. Yüzyıl	Siyer-i Nebvî, Şemâil-i Şerife
<i>el-Ikdü'l-Ferîdün-Nadîd fî Tercemeti'l-Ah Muhammed Sa'id</i>	Kutbüddin Bekrî (ö. 1749)	Arapça	18. Yüzyıl	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>İfâzatü mâ Menne bihillâhu fî Neşri'l-Fezâ'il</i>	Zeynelâbidîn b. Abdullah el-	Arapça	18. Yüzyıl	İslam dini tarihi ve Siyer

	Abb'âsî el-Halîfetî (1758'de sağ)			
<i>Hazret-i İbrahim'in Oğlunu Kurban Etmek İstemesi</i>	Oflu Bilal (1838'de sağ)	Türkçe	18. Yüzyıl	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Medh-i Hazret-i Peygamber</i>	Ra'fet Mehmed Azîz (1748'de sağ)	Türkçe	18. Yüzyıl	Mevlid ve erkânı
<i>Tercüme-i Fethu'l-Müte'âl fî Medhi'n-Ni'âl</i>	Kârsîzâde Cemâleddin Mehmed (ö. 1845)	Türkçe	19. Yüzyıl	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>Feyzu'r-Rahmân fî Me'âlîmi'l-Haremi'l-Mekkî</i>	Muhammed el-Kudsî el-Fityânî (ö. ?)	Arapça	18.-19. Yüzyıllar	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Osmanlı Müellifleri</i>	Bursalı Mehmed Tâhir (ö. 1925)	Türkçe	20. Yüzyıl	Biyografi / İslam dini
<i>Risâle fî Tabakâti'l-Umem</i>	Ali Nâmık Derinöz	Arapça	-	Coğrafya ve tarih
<i>Müfîd İslâm Târîhi / 2</i>	Ali Nâmık Derinöz	Türkçe	-	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Terceme-i Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk</i>	Ebû Muhammed b. Muhammed el-Bel'amî	Farsça	-	Dünya tarihi
<i>Risâle-i Menâkıb-ı E'imme</i>	Anonim	Türkçe	-	Menâkıb kitapları
<i>Menâkıb-ı Nebevî ve Hikâyât</i>	Anonim	Türkçe	-	Menâkıb kitapları
<i>Şemâ'ilü'n-Nebî</i>	Anonim	Türkçe	-	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe
<i>Risâle der Beyân-ı Zuhûr-ı Âl-i Osman</i>	Anonim	Türkçe	-	Osmanlı tarihi, 1299–1453
<i>Risâle fî Beyâni Ta'dâdi'l-Vakfi'l-Lâzım</i>	Anonim	Arapça	-	el-Vakf ve'l-İbtidâ
<i>Kısasü'l-Enbiyâ</i>	Anonim	Arapça	-	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Kıساسu'l-Enbiyâ'</i>	Anonim	Arapça	-	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Beyân-i Vilâdet-i Hazreti Ali</i>	Anonim	Türkçe	-	İslam dini tarihi ve Siyer
<i>Şerh-i Şecere-i Mübareke</i>	Anonim	Türkçe	-	Ensâb ve şecereler
<i>Risâle-i Mi'râc</i>	Anonim	Türkçe	-	Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîfe

Elde edilen veriler, iki aşamalı bir değerlendirme süreciyle İslam tarihiyle ilişkili olanlar ve olmayanlar şeklinde ayrıştırılmıştır. Bu tasnif sonucunda belirlenen 69 yazma eser, İslam tarihi ve siyer literatürünün geniş bir kesitini yansıtmaktadır. Söz konusu koleksiyonlar, 7. yüzyıldan 20. yüzyıla uzanan kronolojik bir yelpazede kaleme alınmış eserlerden oluşmaktadır. Bu çerçevede en

erken eserler Hz. Ali'ye nispet edilen *Risâle fî Beyânî Es'ileti'n-Nasârâ* ve *Ecvibetü Ali ile Münâcâtü Hazreti Ali* iken, en geç tarihli eser 20. yüzyılda kaleme alınmış *Osmanlı Müellifleri*'dir.

Koleksiyonların içerik çeşitliliğinin yanı sıra, yazmaların nüsha durumları da dikkat çekici bir özellik arz etmektedir. Nitekim katalogda yer alan bazı eserler aynı kütüphane bünyesinde birden fazla nüshayla temsil edilmektedir. Bu eserlerin kataloglanmasında, tekrarın önlenmesi amacıyla farklı nüshalara ait katalog numarası ve varak sayısı kaynakçada aynı satırda gösterilmiştir. Böylece hem düzenli bir tasnif sağlanmış hem de nüshalara dair bilgiler bütüncül biçimde sunulmuştur. Bu bağlamda Kadı İyâz'ın *eş-Şifâ*'sı 16; Yazıcızâde'nin *Muhammediyye*'si 8 nüshayla koleksiyonun en fazla yazmaları arasında yer alır.

69 eserden 62'si Amasya Beyazıt, 7'si ise Gümüşhacıköy Koleksiyonu'nda bulunmaktadır. Gümüşhacıköy'de yer alan eserler *Menâkıb-ı Nebvî ve Hikâyât, Hazret-i İbrahim'in Oğlunu Kurban Etmek İstemesi, Medh-i Hazret-i Peygamber, eş-Şifâ, Risâle der Beyân-ı Zuhûr-ı Âl-i Osman, Şerh-i Şecere-i Mübareke ve Muhammediyye*'dir. 7 eserin büyük çoğunluğu Türkçe kaleme alınmıştır ve içerik itibarıyla ağırlıklı olarak Hz. Peygamber'in hayatı ve şahsiyetiyle ilgili eserlerden oluşmaktadır. Kayda değer diğer bir husus ise, 24 yazmanın yalnızca Amasya Beyazıt Kütüphanesi'nde kayıtlı olduğudur. Bu durum, söz konusu eserlerin büyük olasılıkla tek nüsha niteliği taşıdığına işaret etmekte ve koleksiyonların yalnızca niceliksel değil niteliksel açıdan da önemli bir araştırma değeri taşıdığını ortaya koymaktadır. Amasya Beyazıt Kütüphanesi'nde muhafaza edilen bu nüshaların ayrıntılı biçimde incelenmesi, İslam tarihi ve siyer literatürüne dair özgün veriler sunabilecek, başka kaynaklarda bulunmayan metinlerin ilim dünyasına kazandırılması açısından da büyük önem taşıyacaktır. Tespit edilen 24 eser adlarının tek tek verilmesi çalışmanın kapsamını aşacağından burada zikredilmemiş, ayrı bir çalışma konusu olarak bırakılmıştır.

Koleksiyonlardaki eserlerin işlevselliği değerlendirildiğinde yalnızca özgün telif ürünlerinden ibaret olmadığı anlaşılmaktadır; şerh, tercüme ve muhtasar türündeki metinler de katalogun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Şerh niteliğindeki eserler arasında Tirmizî'nin *eş-Şemâ'il*'ine yazılan *Eşrefü'l-Vesâ'il*'i, *Cem'u'l-Vesâ'il*'i ve *Şerhu's-Şemâ'il*'i ile Kadı İyâz'ın *eş-Şifâ*'sı üzerine yapılan *Nesîmü'r-Riyâz* ve *Müzîlû'l-Hafâ* sayılabilir. Tercüme niteliğindeki eserler arasında *Tercüme-i Fethu'l-Müte'âl, Terceme-i Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk ve Dürretü't-Tâc*'i zikredilebilir. Muhtasar türünde ise *Muhtasaru'l-Muktefâ* isimli eser yer alır. Bu çeşitlilik, koleksiyonlardaki bir metnin farklı biçimlerde nasıl yeniden yazıldığı ve dönüştürüldüğünü ortaya koyması bakımından önemlidir. Söz konusu eserlerin Osmanlı ilim çevrelerinde okunmakla birlikte üzerine yoğun bir ilmî faaliyet yürütülen temel kaynak metinleri olarak kabul gördüğüne de işaret etmektedir. Bununla birlikte, aynı eser başlığı ile benzer konuları ele alan farklı metinlerin de katalogda bulunduğu görülmektedir. Örneğin *Risâle fî Hakkı Ebeveyi'n-Nebî*, Kemâlpâşazâde, Saçaklızâde ve Ali el-Kârî tarafından kaleme alınmış 3 ayrı versiyonuyla temsil edilmektedir. *Kısasü'l-Enbiyâ* türünde ise Kisâ'î'nin telif eseri ile 2 anonim nüsha bir arada yer alır. Ayrıca aynı müellife ait birden fazla eserin bir arada bulunduğu dikkat çekici bir başka unsurdur. Nitekim Ali el-Kârî ve Kutbüddin Bekrî'nin üçer, Suyûtî'nin ise iki eseri koleksiyon içindedir.

Müellifler açısından değerlendirildiğinde koleksiyonun, İslam ilim geleneğinin önde gelen isimleri ile Osmanlı döneminde eser vermiş müellifleri bir arada barındırdığı görülmektedir. Ayrıca anonim eserler de koleksiyonların önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Koleksiyonlar ise yalnızca tarihçilerle sınırlı olmayıp hadis, fıkıh, edebiyat ve tasavvuf gibi farklı ilim alanlarından geniş bir müellif kitlesini kapsamaktadır. Tarihçiler arasında İbn Hallikân, İbn Şâkir el-Kütübî, Karamânî, Taşköprizâde ve Ramanzâde öne çıkarken, en kalabalık grubu Tirmizî, Kadı İyâz, İbn Hacer el-Heytemî, Kastallânî ve Zürcânî gibi isimlerin temsil ettiği hadis âlimleri oluşturmaktadır. Fıkıh alanında Ali el-Kârî, Kemâlpâşazâde, Saçaklızâde ve Trablusî dikkat çekerken; edebiyat ve tasavvuf çevrelerinden Veysî, Hâkânî Mehmed Bey, Ra'fet Mehmed Azîz, Sarsarî, Molla Câmî ve Yazıcızâde gibi müellifler yer almaktadır. Öte yandan katalogta Amasyalı iki müellife ait eser de yer almaktadır.

Hasan b. Yusuf el-Eyrâkî el-Amâsî'ye ait *Mu'cizâtü'l-Enbiyâ*, nisbesinden de anlaşıldığı üzere Amasyalı bir âlim tarafından kaleme alınmıştır (Ayar, 2017, s. 219–227). Diğeri ise Kıbrıs Mollası lakabıyla bilinen Merzifonlu Abdurrahman Eşref Efendi'ye ait *Tezkiretü'l-Hikem*'dir (Aktepe, 1988, s. 161).

69 eserden 19'unun istinsah bilgisi dijital katalog kaydını içermektedir. İstinsah tarihi tespit edilebilen bu 19 nüsha, 1305 ile 1850 yılları arasında yaklaşık 545 yıllık bir zaman dilimine yayılmaktadır. İstinsah tarihlerine göre yapılan kronolojik değerlendirmede ise, iki belirgin yoğunlaşma noktası dikkat çekmektedir. İlk yoğunlaşma 14. ve 15. yüzyıllarda görülmekte olup bu dönemde 6 nüshanın istinsah edildiği tespit edilmektedir. İkinci yoğunlaşma ise 16. yüzyılın sonları ile 17. yüzyıl başlarına denk gelir. Bu durum, en azından incelenen koleksiyonlar özelinde söz konusu metinlerin uzun soluklu bir istinsah ve dolaşım geleneğine sahip olduğu kanaatinin yolunu açmaktadır. Yalnızca tek bir koleksiyondan elde edilen verilerle Osmanlı ilim çevrelerine ilişkin genel bir yargıya ulaşmanın metodolojik açıdan sınırlılıklar taşıdığı göz önünde bulundurulduğunda, bu bulgunun kesin bir sonuç olarak değil, daha kapsamlı araştırmalar için bir başlangıç verisi olarak değerlendirilmesi gerektiği de açıktır.

Tablo 2: İstinsah Tarihi Belli Olan Yazma Eserler

<i>Eser</i>	<i>Dil</i>	<i>Telif</i>	<i>İstinsah</i>	<i>Telif-İstinsah Farkı</i>
<i>eş-Şemâ'ilü'n-Nebeviyye</i>	Arapça	892	1850	~958 yıl
<i>eş-Şifâ (nr. 129)</i>	Arapça	1149	1305	~156 yıl
<i>eş-Şifâ (nr. 128)</i>	Arapça	1149	1337	~188 yıl
<i>eş-Şifâ (nr. 126)</i>	Arapça	1149	1730	~581 yıl
<i>eş-Şifâ (nr. 131)</i>	Arapça	1149	1797	~648 yıl
<i>el-Mekâbirü'l-Meşhûre</i>	Arapça	1275	1367	~92 yıl
<i>Harîdetü'l-Acâ'ib</i>	Arapça	1349	1587	~238 yıl
<i>Uyûnü't-Tevârih</i>	Arapça	1363	1423	~60 yıl
<i>Sîretü'n-Nebî (Veli)</i>	Türkçe	15. yy	1803	—
<i>Fezail-i Mekke ve Medine</i>	Türkçe	16. yy	1451	—
<i>el-Mevâhibü'l-Ledünniyye</i>	Arapça	1517	1584	~67 yıl
<i>Tezkiretü's-Şu'arâ'</i>	Türkçe	1582	1590	~8 yıl
<i>Terceme-i Târihu'l-Ümem</i>	Farsça	—	1608	—
<i>Mu'cizâtü'l-Enbiyâ</i>	Arapça	18. yy	1710	—
<i>el-İs'âf fî Ahkâmi'l-Evkâf</i>	Arapça	1516	1776	~260 yıl
<i>Tezkiretü'l-Hike</i>	Türkçe	1739	1738	~1 yıl
<i>Tercüme-i Fethu'l-Müte'âl</i>	Türkçe	19. yy	1839	—
<i>Arâ'isü'l-Mecâlis</i>	Arapça	11. yy	1429	~400
<i>fî Kısasi'l-Enbiyâ'</i>				
<i>Kıyasü'l-Enbiyâ</i>	Arapça	—	1467	—

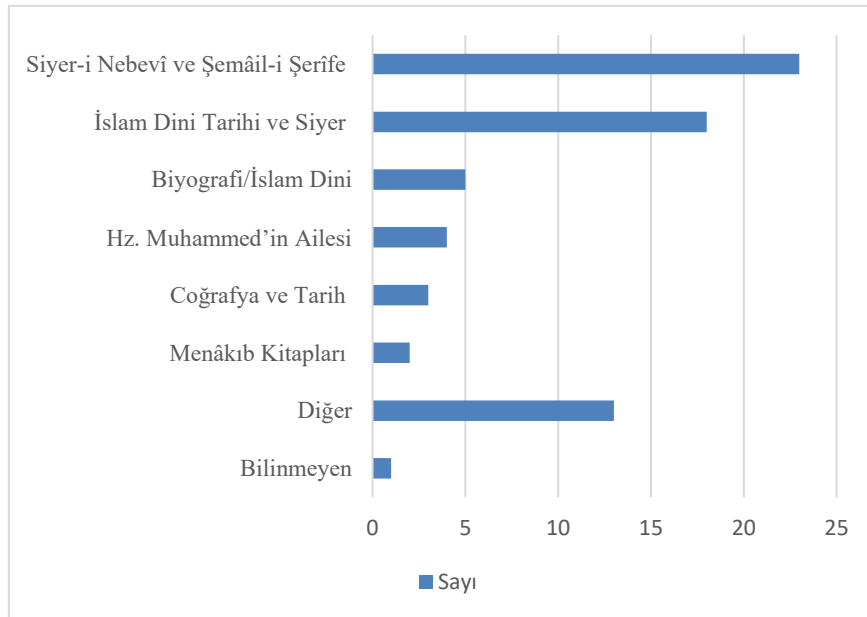
Fezâil-i Mekke ve Medine'nin müellifi Muhammed Yemenî'nin vefat tarihine ilişkin katalog kaydında 1581 yılında hayatta olduğu belirtilmekle birlikte, eserin istinsah tarihi 1451 olarak verilmektedir. Bu iki veri arasındaki kronolojik uyumsuzluk, katalog kaydında bir hata bulunabileceğini düşündürmektedir. Bu bağlamda ya müellifin vefat tarihinin daha erken bir döneme ait olması ya da istinsah tarihinin yanlış kaydedilmiş olması ihtimalleri söz konusudur. Ancak mevcut

veriler dikkate alındığında, vefat tarihine ilişkin kaydın hatalı olma ihtimali daha güçlü görünmektedir.

Koleksiyonlardaki istinsah geleneği açısından en dikkat çekici konumda olan eser, Kadı İyâz'a ait *eş-Şifâ'dır*. Bu eser koleksiyonda 4 farklı nüshayla temsil edilmekte olup söz konusu nüshaların istinsah tarihleri 1305, 1337, 1730 ve 1797 olarak tespit edilmiştir. Bu durum, eserin yaklaşık 500 yıl boyunca kesintisiz biçimde istinsah edildiğini ve Osmanlı ilim çevrelerinde sürekli talep gören bir metin olarak kaldığını göstermektedir. *eş-Şifâ*'nın diğer yazma eser kütüphanelerindeki nüshaları da göz önünde bulundurulduğunda, bu kadar geniş bir zaman dilimine yayılan istinsah geleneği, eserin ilmî referans kaynağı olmakla birlikte, Osmanlı medrese ve ilim çevrelerinde temel bir başvuru metni niteliği taşıdığına apaçık işaret etmektedir (Erşahin, 2005, s. 335-358).

Telif ve istinsah tarihleri arasındaki fark bakımından değerlendirildiğinde koleksiyonlarda son derece uzun aralıklara sahip nüshaların bulunduğu görülmektedir. Tirmizî'nin *eş-Şemâ'il*'i 9. yüzyılda kaleme alınmış olmasına karşın 1850'de istinsah edilmiş, bu durum yaklaşık 958 yıllık bir telif-istinsah farkına işaret etmektedir. Benzer biçimde Sa'lebî'nin *Arâ'isü'l-Mecâlis*'inde bu fark yaklaşık 394 yıl, *eş-Şifâ*'nın en geç tarihli nüshasında ise 648 yıl olarak tespit edilmiştir. Öte yandan telif ve istinsah tarihleri arasındaki farkın son derece kısa olduğu nüshalar da dikkat çekmektedir. *Tezkiretü's-Şu'arâ*' müellifin vefatından yalnızca 8 yıl sonra, *Tezkiretü'l-Hikem* ise müellifin vefat ettiği yılda istinsah edilmiştir. Bu durum, söz konusu eserlere yönelik talebin telif süreciyle neredeyse eş zamanlı olduğuna ve eserlerin ilim çevrelerinde hızla dolaşıma girdiğine işaret etmektedir. Son olarak istinsah tarihi tespit edilen nüshaların dil dağılımı incelendiğinde büyük çoğunluğunun Arapça olduğu görülmektedir. Türkçe nüshalar ise ağırlıklı olarak 16. yüzyıl sonrasına tarihlenmektedir.

1.2. Yazma Eserlerin Tür Dağılımı

Şekil 1: Yazma Eserlerin Türsel Dağılımı

Söz konusu kütüphanedeki İslam Tarihi ile ilgili el yazmaları genel olarak iki ana grupta değerlendirilebilir. Bunlardan ilki Hz. Peygamber'in hayatını ve şahsını konu edinen siyer, şemâil, mevlid ve menâkıb türü eserlerdir. İkinci grup ise İslam tarihinin diğer dönem, olay ve kişileri

etrafında şekillenen yazmalardır. Koleksiyondaki eserler tür bakımından incelendiğinde şu konu başlıkları altında toplandığı görülmektedir: Siyer-i Nebvî ve Şemâil-i Şerîfe (23), İslam Dini Tarihi ve Siyer (18), Biyografi/İslam Dini (5), Hz. Muhammed'in Ailesi (4), Coğrafya ve Tarih (3), Menâkıb Kitapları (2), Hz. Muhammed'in Nesebi, Vilâdeti, Çocukluğu ve Gençliği (1), Mevlid ve Erkânı (1), Ensâb ve Şecere (1), Biyografi / Edebiyat, tarih, biyografi, şecere (1), Osmanlı İmparatorluğu 1300-1918 (1), Osmanlı Tarihi 1299-1453 (1), Dünya Tarihi (1), Coğrafya ve Seyahat (1), el-Vakf ve'l-İbtidâ (1), Vakıf ve Arazi, Haraç ve Emvâl (1), Arap Edebiyatı (1), İslam ve Bilim (1), İslam dini ve İslam ilimleri (1) ve tür bilgisi tespit edilemeyen (1) eser. Söz konusu yazma, Muhammed Yemenî'nin *Fezail-i Mekke ve Medine* isimli eser, içeriği göz önünde bulundurularak "Coğrafya" başlığına dahil edilebilir. Zira koleksiyonda türü belirtilmeyen aynı eserin farklı nüshası Topkapı Sarayı Kütüphanesinde "Ziyaretgâhlar, kutsal mekânlar" altında zikredilmektedir.

Koleksiyonların dağılımı değerlendirildiğinde ise ağırlıklı olarak Siyer-i Nebvî ve İslam tarihi ekseninde şekillendiğini, bununla birlikte coğrafya, biyografi-tabakât, Osmanlı tarihi ve vakıf gibi farklı alanlara uzanan tematik bir çeşitlilik barındırdığını ortaya koymaktadır.

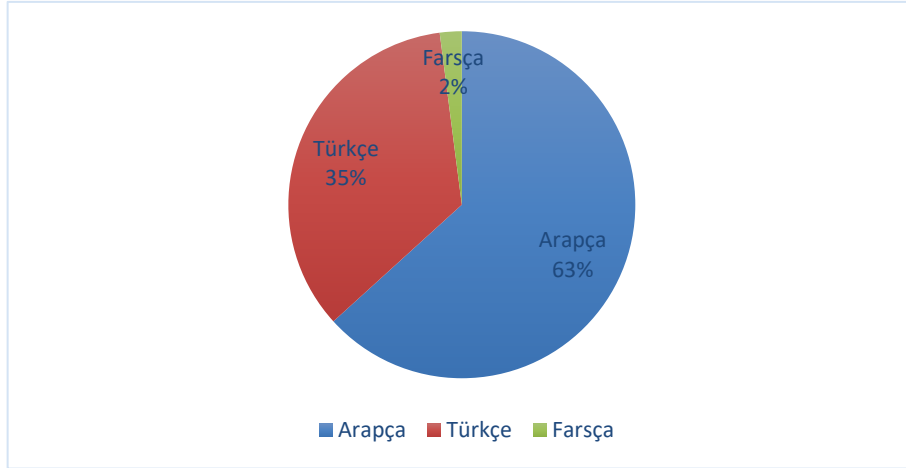
Koleksiyonlardaki eserlerin tür bakımından değerlendirilmesi sürecinde, dijital katalogda kullanılan tasniflerin her zaman eserin içeriğini tam olarak yansıtmadığı tespit edilmiştir. Özellikle "İslam dini tarihi ve siyer" gibi birleşik ve genel ifadeler ile "Hz. Muhammed'in çocukluğu" gibi içerik odaklı tanımlamalar, türsel sınıflandırmayı zorlaştırdığı görülmüştür. Bu durum, aynı zamanda tür sınıflandırmasında belirli bir standardizasyonun bulunmadığına işaret etmekte ve katalog taramasını güçleştirmektedir. Örneğin "İslam Dini ve Siyer" şeklindeki tasnif de içerik bakımından her zaman isabetli bir karşılığa sahip değildir. Bu tür eserlerin "Siyer ve İslam Tarihi" gibi daha kapsayıcı bir başlık altında değerlendirilmesi, başlık ile içerik arasındaki uyumsuzluğu gidereceği gibi katalog kullanımını da kolaylaştıracaktır. Örneğin Ali Nâmık Derinöz'ün *Müfîd İslâm Târîhi* adlı eseri katalogda "İslam Dini ve Siyer" başlığı altında yer almakla birlikte, içerik itibarıyla "Genel İslam tarihi" kapsamında değerlendirilmeye daha uygundur. Diğer bir açıdan, bir sınıflandırma örneği olarak "Osmanlı İmparatorluğu 1300-1918" ve "Osmanlı Tarihi 1299-1453" gibi kronolojik ayrımlara dayanan başlıklar altındaki eserlerin, bu tür alt sınıflandırma yerine "Osmanlı Tarihi" gibi daha kapsayıcı bir başlık altında toplanması daha işlevsel görünmektedir. Bu minvalde Kâtib Çelebi'nin *Mîzânü'l-Hakk*'ı katalogda "İslam ve Bilim" başlığı altında yer almakla birlikte, Osmanlı toplumunun entelektüel ve sosyal yapısına dair önemli tespitler içermesi sebebiyle Osmanlı tarihi çalışmalarında sıklıkla başvurulmuş bir kaynak niteliğindedir. Bu nedenle söz konusu eserin "Osmanlı Tarihi" kategorisi altında değerlendirilmesi daha isabetli olacaktır.

Yine "Coğrafya ve Tarih" ile "Coğrafya-Seyahat" gibi tasnifler ise daha sade ve tutarlı bir sınıflandırma amacıyla üst başlık olarak "Coğrafya" kategorisi altında birleştirilebilir. Dolayısıyla içeriksel farklılıklar tür başlıklarına yansıtılmak yerine, açıklama veya detaylar kısmında belirtilebilir ya da gerekli görülen durumlarda alt türleri göstermek amacıyla eğik çizgi (/) kullanımıyla ifade edilebilir. Zira tespit edilen durumlardan biri de bir yazmanın diğer kütüphanelerdeki kayıtları incelendiğinde, aynı eserin farklı kütüphanelerde aynı başlık altında kaydedilmemiş olmasıdır.

Bu çerçevede koleksiyonlardaki eserler, içerikleri esas alınarak yeniden sınıflandırılabilir. Buna göre, Hz. Peygamber odaklı Siyer-i Nebvî ve Şemâil, Hz. Muhammed'in ailesi, nesebi ve vilâdeti ile mevlid ve menâkıb türündeki eserler "Siyer" başlığı altında toplanabilir. Dünya tarihi, Peygamberler tarihi ve genel İslam tarihine konu olan olayları içeren eserler "İslam Tarihi" kategorisinde bir araya getirilebilir. Kişi merkezli çalışmalar "Biyografi ve Tabakat" başlığı altında sınıflandırılabilir. Coğrafya ve seyahat içerikli eserler "Coğrafya" grubuna dâhil edilebilirken; vakıf, kültür ve benzeri konulara ilişkin metinler "Kültür ve Medeniyet" kapsamında yer alabilir. Osmanlı tarihine özgü içerik taşıyan eserler ise "Osmanlı Tarihi" başlığı altında ayrı bir kategori olarak düzenlenebilir.

1.3. Yazma Eserlerin Dil Dağılımı

Dil dağılımına bakıldığında koleksiyonlarda yer alan 69 eserin 43'ünün Arapça, 24'ünün Türkçe, 2'sinin ise Farsça kaleme alındığı görülmektedir. Bu dağılım, kütüphanedeki Siyer ve İslam tarihi literatürünün temel ilmî dilinin Arapça olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

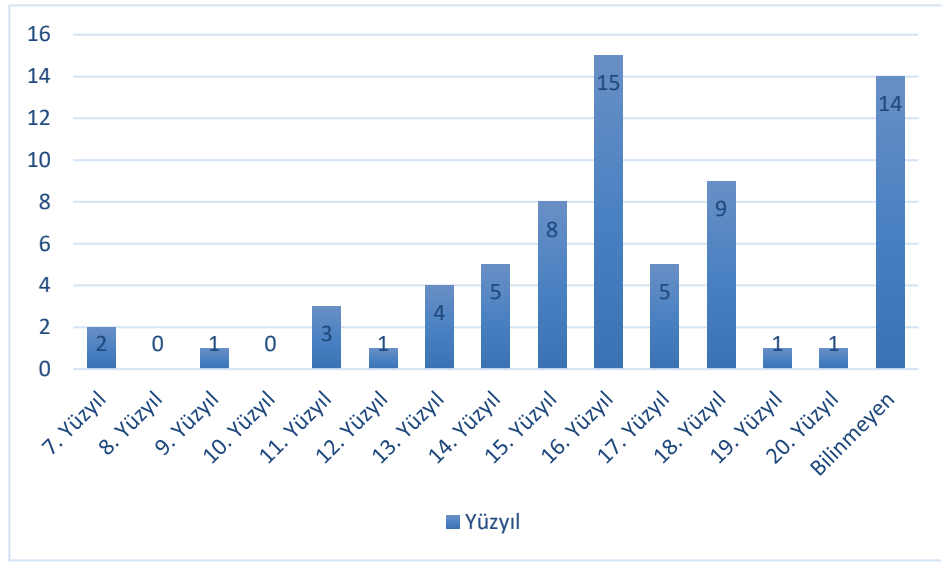

Şekil 2: Yazma Eserlerin Dil Dağılımı

Her ne kadar Türkçe eserlerin toplam içindeki payı sınırlı görünse de özellikle Osmanlı döneminde Türkçenin belirgin bir yazım dili olarak öne çıktığı ifade edilebilir. Bu eserlerin medrese dışı kitlelere, halka ya da saraya yönelik bir erişim ve yaygınlaştırma kaygısıyla kaleme alınmış olabileceği değerlendirilebilir. Nitekim Türkçe siyerlerin önemli bir bölümünün manzum biçimde kaleme alınmış olması, bu eserlerin halk edebiyatı geleneğiyle de kesiştiğine işaret etmektedir. Örnek manzum ve mesnevi türü eserler için Muhammed Veli'ye ait *Sîretü'n-Nebî* (nr. 1460, 219 yk.) ile Hâkânî Mehmed Bey'in *Hilye-i Hâkânî* (nr. 970/02; 1771/07, 7b–28b; 70b–90b yk.) adlı eserlerine bakılabilir. Farsça kaleme alınmış İslam tarihi eserlerin ise koleksiyonlarda sınırlı sayıda kaldığı anlaşılmaktadır.

1.4. Yazma Eserlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

Kütüphanede yer alan yazma eserlerin yüzyıllara göre dağılımı, müelliflerin vefat tarihleri esas alınarak oluşturulmuştur. Ancak bazı durumlarda ilgili şahısların ilmî faaliyetlerini ağırlıklı olarak sürdürdükleri dönem dikkate alınmıştır. Bu çerçevede, örneğin 17. yüzyılın başlarında vefat etmiş olmakla birlikte ilmî faaliyetlerini büyük ölçüde 16. yüzyılda gerçekleştiren bazı müellifler “16. yüzyıl âlimi” şeklinde değerlendirilmiştir.

Şekil 3: Müelliflerin Yaşadığı Yıllara Göre Eserlerin Yüzyıllara Dağılımı

Grafikte eserlerin yüzyıllara göre dağılımı incelendiğinde ilk göze çarpan durum kütüphane koleksiyonlarında 7. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar neredeyse her yüzyılda en az bir tane yazma eserin var oluşudur. Bununla birlikte eserlerin sayısının belirli dönemlerde artış gösterdiği açıkça görülmektedir. Nitekim 15. ve 18. yüzyıllar arasında belirgin bir yoğunlaşma dikkat çekmekte, 16. yüzyılda ise zirveye ulaştığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık, 7. ve 12. yüzyıllar arasında bu sayı oldukça sınırlı kalmıştır. 16. yüzyıldaki artışın ise tesadüfi olmadığı değerlendirilmektedir. Zira bu dönem, Osmanlı ilmî hayatının kurumsallaştığı, medrese sisteminin olgunlaştığı ve ilmî üretimin daha sistemli bir hal aldığı zaman dilimine tekabül eder (Ayar, 2014). Dolayısıyla bu yüzyıldaki yükseliş Osmanlı kültür ve ilmî hayatının kurumsallaşmasıyla doğrudan ilişkilendirilebilir Baltacı, 1976, s. 19–20; Unan, 1999, s. 95–105; Uzunçarşılı, 1988). Şunu da belirtmek gerekir ki söz konusu genişleme doğrudan Osmanlı dönemi için genelleştirilmiş bir çıkarım değildir, daha ziyade Amasya Yazma Eser Kütüphanesi özelinde gözlemlenen yoğunlaşmanın Osmanlı’nın 16. Yüzyıldaki ilmî hareketliliğine işaret eden bir veri veya gösterge olarak değerlendirilmesidir.

2. Yazma Eserlerin İslam Tarihi Metodolojisi Kapsamında Değerlendirilmesi: Yöntem ve Sınırlılıklar

Koleksiyonlardaki eserlerin İslam tarihi literatürü kapsamında değerlendirilmesi sürecinde bazı metodolojik güçlüklerle karşılaşmıştır. Bu güçlüklerin başında, koleksiyonlar özelinde yapılan literatür taraması sonucunda tespit edilen eserlerin içerik ve anlatı bağlamına göre tasnif edilmesi süreci gelmektedir. İslami ilimlerdeki disiplinler arası geçirgenlik dikkate alındığında, tarihî değer taşıyabilecek ancak doğrudan tarih türü içerisinde yer almayan yazmaların varlığı, çalışmada temel bir metodolojik sorunun ayrıca ele alınmasını gerekli kılmıştır. Her eser tarihî bir bağlamda ortaya çıktığına göre, bu durum her metni “İslam Tarihi eseri” olarak değerlendirmeyi gerektirir mi? Gerçekten de her metnin bir tarihselliği bulunmaktadır. Ancak burada “tarihsellik” ile “tarih yazıcılığı” arasında metodolojik bir ayrım yapmak zorunludur (ed-Dûrî, 2023; Khalidi, 1994). Bu ayrım, yazma eser kütüphanesindeki metinler taranırken bazı eserlerin İslam tarihi kapsamına dahil edilip edilmeyeceği hususunda ortaya çıkan tereddütlerden kaynaklanmıştır.

Örneğin, tespit sürecinde İslam tarihi ile ilişkili bazı eserlerin “Biyografi ve İslam dini” başlığı altında sınıflandırıldığı görülmekle birlikte, bu eserlerin tamamının İslam tarihiyle doğrudan ilişkili olmadığı anlaşılmıştır. Nitekim mezhep âlimlerine dair kaleme alınmış şabakât literatürü

doğrudan tarihî veri sunmakta ve İslam tarihiyle yakından ilişkilendirilebilmektedir. Bununla birlikte, söz konusu eserler tarihî malzeme içerseler de temel amaçları sistematik bir tarih anlatısı kurmak değildir, ilgili mezhep geleneğini belgelemek ve aktarmaktır. Dolayısıyla söz konusu metinler, tarihî malzeme içermelerine rağmen, kullanım alanı bakımından İslam tarihi araştırmaları kapsamında değildir; mezhepler tarihi veya fıkıh çalışmalarıyla ilgilenen araştırmacılar tarafından öncelenen çalışmalardır. Bu nedenle çalışmada “İslam Tarihi eseri” kategorisi, metnin tarihle ilişkisine göre değil, müellifin bilinçli biçimde tarihî bir anlatı inşa etme niyetine göre belirlenmiştir. Bu çerçevede “Biyografi/İslam dini” konusu altında zikredilen *Muhtasar fî Zikri Tabakâti'l-Hanefiyye* ve *Tabakâtü'l-Hanefiyye* gibi fıkıh âlimlerinin; *Nefehâtü'l-Üns* ve *Fütûhu'l-Mücâhidîn* gibi tasavvuf büyüklerinin biyografilerine odaklanan yazmalarla “İslam dini ve Siyer” başlığı altında tasnif edilmiş *Cinânü'l-Mü'minîn* isimli eser siyer ve İslam tarihi literatürünün kapsamına girmemeleri sebebiyle çalışma dışında bırakılmıştır.

Bir diğer güçlük, edebiyat ve tarih arasındaki sınırın net biçimde çizilemediği eserlerin nasıl değerlendirileceği meselesidir. Sarsarı'ye ait *el-Müntekâ min Medâ'ihî'r-Rasûl* bu durumun somut bir örneğini oluşturmaktadır. Methiye türünde kaleme alınmış olmasına rağmen eser, Hz. Peygamber'e dair tarihî unsurlar içermektedir. Bununla birlikte eserin dilinin edebî olması metnin tarih mi yoksa edebiyat kapsamında mı değerlendirilmesi gerektiği konusunda bir belirsizlik doğurmaktadır. Diğer bir açıdan Yazıcızâde Muhammed'in *Muhammediyye'si*, Kastallânî'nin *el-Mevâhib'i* ve Kutbüddin Bekrî'nin *el-Yemmü'l-Mevvâc'ı* gibi eserler, menkıbe ve mucize anlatımlarına, tasavvufî yorumlara ve Hz. Muhammed'in olağanüstü niteliklerinin vurgulanmasına yer vermektedir. Bu durum, Osmanlı siyer yazıcılığında mübalağalı haber ve hikâye ağırlığının, tasavvufî içeriklerin ve delâil-hasâis eğiliminin hem teorik hem de pratik olarak eserlerde yer aldığını göstermektedir (Arpağuş, 2001, s. 151–220; Erşahin, 2005, s. 335–358).

Tüm bu özellikler bir arada değerlendirildiğinde, methiye ve manzum gibi edebi formların, tasavvufî içeriklerin ve mübalağalı anlatımın Osmanlı siyer yazıcılığında belirleyici bir yer tuttuğu görülmektedir. Şemâil, delâil ve hasâis gibi türlerle birlikte düşünüldüğünde, koleksiyondaki bu eserlerin siyer geleneğinin tematik genişlemesini temsil ettiği anlaşılmaktadır (Çelebioğlu, 1998, s. 356–361). Bu nedenle, söz konusu eserlerin varlığı ve hangi bağlamda değerlendirilmesi gerektiği hususunda karşılaşılan zorluklar, yeni çalışma alanlarına duyulan ihtiyacı daha görünür hâle getirmektedir. Bu çerçevede, klasik tarih araştırmalarının yanı sıra edebiyat ve tarih ilişkisini birlikte ele alan disiplinler arası çalışmalar kapsamında manzum ve mensur eserlerin karşılaştırmalı biçimde incelenmesi, Osmanlı siyer yazıcılığındaki tür ve biçim çeşitliliğinin daha ayrıntılı ortaya konulmasına katkı sağlayacaktır.

Kayda değer diğer bir güçlük durumu ise 14 yazma eserin müelliflerine veya istinsah tarihlerine dair kesin verilerin bulunmamasıdır. Bu durum, eserlerin kronolojik olarak sınıflandırılmasını zorlaştırmakla kalmayıp, araştırmanın yöntemsel sınırlarını da doğrudan etkilemektedir. Nitekim kronolojik tasnif, yazma eserlerin üretim dönemleri, entelektüel bağlamları ve literatür içindeki yerlerinin tespiti açısından temel bir ölçüt işlevi görmektedir. Ancak bu tür verilerin eksikliği, eserlerin hangi döneme ait olduğunun kesin biçimde belirlenmesini zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla koleksiyonun tarihsel dağılımına ilişkin yapılacak değerlendirmelerde belirli ölçüde muğlaklık ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple çalışma kapsamında, kesin tarihlendirmesi yapılamayan metinler, genel değerlendirmelere dâhil edilmekle birlikte kronolojik ve dönemsel dağılım analizinde belirleyici veri olarak kullanılmamıştır.

Sonuç

Çalışma sonucunda, Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'nde yer alan ve İslam tarihi literatürüyle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili 69 yazma eser tespit edilmiş; söz konusu eserler dil, yüzyıl ve tür değişkenleri çerçevesinde betimsel istatistik yöntemiyle analiz edilmiştir. Tespit edilen bulgular, koleksiyonun tür bakımından ağırlıklı olarak iki ana eksen etrafında şekillendiğini

ortaya koymuştur. Bunlardan ilki *Siyer-i Nebevî* literatürü, ikincisi ise İslam tarihinin içine dahil edilebilecek kapsamdaki el yazmalarıdır. Bununla birlikte biyografi, coğrafya, Osmanlı tarihi, mevlid, menâkıb, vakıf ve kültür gibi farklı türlere ait eserlerin varlığı, koleksiyonun tematik açıdan çeşitlilik arz ettiğini göstermiştir. Bu bulgular, söz konusu koleksiyonun yalnızca dar anlamda siyer literatürüyle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda İslam tarih yazıcılığının farklı tür ve anlatı biçimlerini de bünyesinde barındırması bakımından önem arz eder.

Çalışma aynı zamanda Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'nde yer alan İslam tarihi ve siyer literatürüyle ilişkili yazma eserlerin tespiti ve analizi sürecinde dijital katalogların sunduğu imkânların etkin biçimde kullanılabileceğini göstermiştir. Elde edilen bulgular, yazma eser koleksiyonlarının yalnızca mevcut katalog kayıtları üzerinden değil, içerik analiziyle desteklenmiş yöntemlerle incelenmesinin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu yönüyle çalışma, söz konusu koleksiyonun İslam tarihi ve siyer literatürü bağlamında sistematik biçimde ele alındığı ilk örneklerden biri olarak değerlendirilebilir.

Çalışmanın bulguları, siyer ve İslam tarihi yazma eserleri üzerine yürütülecek ileri araştırmalar için çeşitli öneriler sunmaktadır. Her şeyden önce yazma eser literatüründe tür belirleme meselesi başlı başına bir çalışma konusu olarak ele alınmayı hak etmektedir. Zira mevcut kütüphane tasniflerinin içerikle her zaman örtüşmediği, bazı eserlerin birden fazla tür kategorisine girebilecek nitelik taşıdığı ve anonim eserlerin tür tespitinin ayrı bir sorun oluşturduğu görülmüştür. Bu bağlamda siyer literatürü için tutarlı ve kabul görmüş bir kategori sınıflandırılmasının geliştirilmesi, ileride yapılacak çalışmalara önemli bir metodolojik katkı sunacağı aşîkârdır. Bunun yanı sıra aynı tespit ve analiz yönteminin Süleymaniye Kütüphanesi ve Millî Kütüphane gibi daha büyük koleksiyonlara uygulanması, Osmanlı dönemi siyer ve İslam tarihi yazıcılığına dair karşılaştırmalı bir tür haritasının çıkarılmasına imkân tanıyacaktır. Ayrıca anonim olarak kayıtlı eserlerin müellif tespitine yönelik müstakil çalışmaların yürütülmesi, koleksiyonların entelektüel tarih açısından sunduğu potansiyeli daha da genişletecektir.

Çalışmada ele alınan sınırlı sayıdaki yazma eser üzerinden Osmanlı dönemi siyer ve İslam tarihi hakkında doğrudan genellemelere gitmenin metodolojik açıdan sorunlu olacağı açıktır. Buna rağmen yazma eserler, dönemin entelektüel faaliyetlerinde siyer ve İslam tarihi anlayışının nasıl şekillendiğine dair önemli veriler sunmaktadır. Özellikle koleksiyonlarda yer alan manzum ve mensur siyer metinlerinin varlığı bu alandaki yazımın çeşitliliğine işaret etmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, bir yandan Amasya Beyazıt Kütüphanesi'ndeki ilgili kataloğu akademik literatüre kazandırırken, diğer yandan önerdiği yöntem sayesinde daha geniş yazma eser grupları üzerinde uygulanabilecek ve Osmanlı dönemi siyer ve İslam tarihi anlayışına dair karşılaştırmalı ve bütüncül değerlendirmelerin önünü açabilecek bir başlangıç noktası niteliği taşımaktadır.

References

- Ali b. Ebû Tâlib b. Abdülmuttalib el-Hâşimî el-Kureşî. (t.y.). *Münâcâtü Hazreti 'Alî* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 1761/46, 310b-311b yk.
- Ali b. Ebû Tâlib b. Abdülmuttalib el-Hâşimî el-Kureşî. (t.y.). *Risâle fî Beyânî Es'ileti'n-Nasârâ ve Ecvibetü Ali* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 1761/41, 220a-223a yk.
- Ali el-Kârî, Ebu'l-Hasen Nûreddin Ali b. Sultan Muhammed el-Herevî. (t.y.). *el-İ'lam bi Fezâilî'l-Beyti'l-Haram* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1037/02, 72b-113a yk.
- Ali el-Kârî, Ebu'l-Hasen Nûreddin Ali b. Sultan Muhammed el-Herevî. (t.y.). *Risâle fî Hakka Ebeveyi'n-Nebî* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1539/02, 6a-b yk.
- Ali el-Kârî, Ebû'l-Hasen Nûreddin Ali b. Sultan Muhammed el-Herevî. (t.y.). *Cem'u'l-Vesâ'il fî Şerhi'ş-Şemâ'il* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 148; 149, 162 yk; 365 yk.
- Ali Nâmık Derinöz. (t.y.). *Müfîd İslâm Târîhi* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 819/01; 819/02, 216 yk; 143+159 yk.
- Ali Nâmık Derinöz. (t.y.). *Risâle fî Tabakâti'l-Ümem* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 1761/30, 165b-177a yk.
- Bekrî, Kutbuddin Mustafa b. Kemâleddin b. Ali ed-Dımaşkî el-Bekrî es-Sıddîkî el-Hanefî el-Halvetî. (t.y.). *el-Ikdü'l-Ferîdü'n-Nadîd fî Tercemeti'l-Ah Muhammed Sa'id* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1636/04, 227b-242a yk.
- Bekrî, Kutbuddin Mustafa b. Kemâleddin b. Ali ed-Dımaşkî el-Hanefî. (t.y.). *el-Yemmü'l-Mevvâc fî Zikri Ehâdisi'l-İsrâ ve'l-Mi'râc* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1636/06, 273b-285b yk.
- Bekrî, Kutbuddin Mustafa b. Kemâleddin b. Ali ed-Dımaşkî. (t.y.). *el-Mevridü'r-Raviy fî'l-Mevlidi'n-Nebevî* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1636/07, 87b-317a yk.
- Beyân-ı Vilâdet-i Hazreti 'Alî*. (t.y.). [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1082/04, 161b-167b yk.
- Burhâneddin İbrâhim b. Mûsâ b. Ebû Bekir ed-Dımaşkî et-Trablusî. (t.y.). *el-İs'âf fî Ahkâmi'l-Evkâf* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 273, 99 yk.
- Bursalı Mehmed Tâhir. (t.y.). *Osmanlı Müellifleri* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 1459, 357 yk.
- Ebû Muhammed b. Muhammed el-Bel'amî. (t.y.). *Terceme-i Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 775, 270 yk.
- Ebû Zekerıyyâ Cemâleddin Yahyâ b. Yûsuf es-Sarsarî. (t.y.). *el-Müntekâ min Medâ'ihî'r-Rasûl* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1509/09, 96b-99b yk.
- Ebu'l-Hasen Muhammed b. Abdullah el-Kisâ'î. (t.y.). *Kıyasu'l-Enbiyâ'* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 783, 136 yk.

- Ebü'l-Abbâs Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed el-Hafâcî el-Mısırî. (t.y.). *Nesîmü'r-Riyâz fî Şerhi Şifâ'î'l-Kâdî İyâz* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 189/01; 189/02; 189/03; 170; 164.
- el-Halebî, Ebû Hafs Zeynüddin Ömer b. Muzaffer b. Ömer el-Ma'arrî. (t.y.). *Harîdetü'l-Acâ'ib ve Ferîdetü'l-Garâ'ib* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 796, 244 yk.
- el-Halîfetî, Zeynelâbidîn b. Abdullah el-Abbâsî. (t.y.). *İfâzatü mâ Menne bihillâhu fî Neşri'l-Fezâ'il* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 974/03, 299b-326a yk.
- es-Safedî, Hasan b. Abdullah el-Abbâsî. (t.y.). *Âsârü'l-Uvel fî Tertîbi'd-Düvel* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 793, 70+III yk.
- Gaytî, Necmeddin Muhammed b. Ahmed el-İskenderî eş-Şâfi'î. (t.y.). *Behcetü's-Sâmi'in ve'n-Nâzirîn bi-Mevlidi Seyyidi'l-Evvelîn ve'l-Âhirîn* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1546/01, 1b-24a yk.
- Hâkânî Mehmed Bey, Ayaspaşazâde Mehmed b. Abdülcelîl el-İstanbulî. (t.y.). *Hilye-i Hâkânî* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 970/02; 1771/07, 7b-28b yk.; 70b-90b yk.
- Hasan b. Yusuf el-Eyrâkî el-Amâsî. (t.y.). *Mu'cizâtü'l-Enbiyâ* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt 1384/06; 1705/02, 227b-251b yk.; 75b-106b yk.
- İbn Abdalberr, Ebû Ömer Yusuf b. Abdullah b. Muhammed en-Nemerî el-Kurtubî el-Mâlikî. (t.y.). *el-İstî'âb fî Ma'rifeti'l-Ashâb* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 753, 404 yk.
- İbn Hacer el-Heytemî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed. (t.y.). *Eşrefü'l-Vesâ'il ilâ Fehmi's-Şemâ'il* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 160, 252 yk.
- İbn Hallikân, Ebu'l-Abbâs Şemseddin Ahmed b. Muhammed b. İbrâhim el-Bermekî el-Erbilî. (t.y.). *Vefeyâtü'l-A'yân ve Enbâ'ü Ebnâ'i'z-Zamân* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 774, 194 yk.
- İbn Kemâl, Şemseddin Ahmed b. Süleyman b. Kemâl. (t.y.). *Risâle fî Hakkı Ebeveyi'n-Nebî* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1165/05; 918/15, 63b-64b yk.; 151b-154a yk.
- İbn Şâkir el-Kütübî, Ebû Abdullah Selâhaddin Muhammed b. Şâkir b. Ahmed ed-Dârânî ed-Dımaşkî. (t.y.). *Uyûnü't-Tevârih* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1248, 303 yk.
- İbnü'l-Hâcib, Ebû Amr Cemâleddin Osman b. Ömer b. Ebû Bekir el-Mısırî. (t.y.). *Muhtaşar fî zikri tabakâti'l-Hanefiyye* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1766/01, 1a-4a yk.
- İbnü'l-Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ebû Bekir b. Eyyûb ed-Dımaşkî ez-Zura'î. (t.y.). *Zâdü'l-Me'âd fî Hedyi Hayri'l-İbâd* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 272, 367 yk.
- İbnü'l-Murahhal, Ali b. İbrâhim b. Ahmed el-Ba'li el-Mâlikî. (t.y.). *Muhtasaru'l-Muktefâ fî Zabti Elfâzi's-Şifâ* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 151/01, 1b-70b yk.

- İbnü'l-Verdî, Ebû Hafş Zeynüddin Ömer b. Muzaffer b. Ömer el-Ma'arrî el-Halebî. (t.y.). *Harîdetü'l-'Acâ'ib ve Ferîdetü'l-Garâ'ib* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, nr. 796.
- İbnü's-Sâ'î, Ebû Tâlib Tâceddin Ali b. Enceb b. Osman el-Bağdâdî. (t.y.). *el-Mekâbirü'l-Meşhûre ve'l-Meşâhidü'l-Mezûra* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1584/09, 94b-122a yk.
- İbnü's-Sabbâğ, Nûreddin Ali b. Muhammed b. Ahmed el-Mekkî es-Sefâkusî el-Mâlikî. (t.y.). *el-Fusûlu'l-Mühimme fî Ma'rifeti'l-E'imme* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 768, 415 yk.
- İsâmüddin el-İsferâyînî, Ebû İshak İsâmüddin İbrâhim b. Muhammed b. Arabşah. (t.y.). *Şerhu's-Şemâ'ili'n-Nebeviyye ve'l-Hasâ'ili'l-Mustafaviyye* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 658/02, 9b-169a yk.
- İsnevî, Ebû Muhammed Cemâleddin Abdurrahîm b. Hasan b. Ali el-İsnevî el-Ümevî. (t.y.). *Tabakâtü's-Şâfi'iyye* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 755, 223 yk.
- Kadı İyâz, Ebû'l-Fazl 'İyâz b. Mûsâ b. 'İyâz el-Yahşubî es-Sebtî. (t.y.). *eş-Şifâ bi-Ta'rîfi Hukûki'l-Muştafâ* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 126; 127; 128; 129; 130; 131; 132; 182; 183; 184; 206; 1363; 1369; 1656; 1661; Gümüşhacı Köyü Koleksiyonu, 4.
- Karamânî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Yusuf b. Ahmed el-Karamânî ed-Dımaşkî. (t.y.). *Ahbâru'd-Düvel ve Âsâru'l-Üvel* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 769, 160+IV yk.
- Kârsîzâde Cemâleddin Mehmed. (t.y.). *Tercüme-i Fethu'l-Müte'al fî Medhi'n-Ni'al* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1298, 41 yk.
- Kastallânî, Ebu'l-Abbâs Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed b. Ebû Bekir el-Mısırî. (t.y.). *el-Mevâhibü'l-Ledünniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 176; 1246, 692 yk; 332 yk.
- Kâtip Çelebi, Mustafa b. Abdullah el-İstanbulî. (t.y.). *Mizânü'l-Hakk fî İhtiyâri'l-Ehakk* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 603, 57 yk.
- Kıbrıs Mollası Abdurrahman Eşref Efendi. (t.y.). *Tezkiretü'l-Hikem fî Tabakâti'l-Ümem* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1560, 204 yk.
- Kınalızâde Ali Çelebi, Alâ'eddin Ali b. Emrullah b. Abdulkâdir el-Hamîdî el-Hinnâ'î er-Rûmî. (t.y.). *Tabakâtü'l-Hanefiyye* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 88/04, 36a-37b yk.
- Kıyasu'l-Enbiyâ'*. (t.y.). [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 754, 425 yk.
- Kıyasü'l-Enbiyâ'*. (t.y.). [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1129, 145 yk.
- Küçük Nişancı Ramanzâde Mehmed Çelebi. (t.y.). *Târîh-i Müntehab li'l-Fehm-i Akrab* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 1628, 134 yk.
- Lâmi'î Çelebi, Mahmûd b. Osman b. Ali el-Bursevî en-Nakşibendî. (t.y.). *Fütûhu'l-Mücâhidîn li-Tervîhi Kulûbi'l-Müşâhidîn* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1295, 452 yk.
- Latîfî, Abdullatif b. Abdullah b. Hamdi el-Kastamonî. (t.y.). *Tezkiretü's-Şu'arâ'* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 61, 246 yk.

- Menâkıb-ı Nebvî ve Hikâyât*. (t.y.). [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Gümüşhacı Köyü, 92, 78 yk.
- Molla Câmî, Nûreddin Abdurrahman b. Ahmed b. Muhammed el-Câmî. (t.y.). *Nefehâtü'l-Üns min Hazerâti'l-Kuds* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1284, 312b+II yk.
- Molla Câmî, Nûreddin Abdurrahman b. Ahmed el-Câmî. (t.y.). *Şevâhidü'n-Nübüvve li-Takviyeti Yakîni Ehli'l-Fütüvve* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 1441, 280 yk.
- Muhammed el-Kudsî el-Fityânî. (t.y.). *Feyzu'r-Rahmân fî Me'âlîmi'l-Haremi'l-Mekkî* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1546/02, 25b-34a yk.
- Muhammed Yemenî. (t.y.). *Fezail-i Mekke ve Medine* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 776, 50 yk.
- Muhammed Yemenî. (t.y.). *Fezâil-i Mekke ve Medine* [El yazması]. İstanbul: Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Emanet Hazinesi Kitaplığı, 001424, 36 yk.
- Muhibbüddîn et-Taberî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Abdullah b. Muhammed el-Mekkî. (t.y.). *Sîretü'n-Nebî* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1169, 152 yk.
- Oflu Bilal. (t.y.). *Hazret-i İbrahim'in Oğlunu Kurban Etmek İstemesi* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Gümüşhacı Köyü, 221/02, 26b-32a yk.
- Ra'fet Mehmed Azîz. (t.y.). *Medh-i Hazret-i Peygamber (S.A.V.)* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Gümüşhacı Köyü, 173, 3 yk.
- Rıza Efendi. (t.y.). *Cinânü'l-Mü'minîn* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1655, 141 yk.
- Risâle der Beyân-ı Zuhûr-ı Âl-i Osman*. (t.y.). [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Gümüşhacı Köyü, 185/01, 1b-48b yk.
- Risâle fî Beyâni Ta'dâdi'l-Vakfi'l-Lâzım*. (t.y.). [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1714/06, 118a-119b yk.
- Risâle-i Menâkıb-ı E'imme*. (t.y.). [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1870/05, 124b-154a yk.
- Risâle-i Mi'râc*. (t.y.). [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 112/05, 76a-83b yk.
- Sa'lebî, Ebû İshak Ahmed b. Muhammed b. İbrâhim es-Sa'lebî en-Nisâbü'rî. (t.y.). *Arâ'isü'l-Mecâlis fî Kısasi'l-Enbiyâ* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 777, 391 yk.
- Salâh b. Mübârek el-Buhârî es-Sûfî. (t.y.). *Enîsü't-Tâlibîn ve Uddetü's-Salikîn fî Menâkıbi Hâce Bahâ'eddin* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1464, 225 yk.
- Suyûtî, Ebu'l-Fazl Celâleddin Abdurrahman b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Kâhirî el-Hudayrî eş-Şâfi'î. (t.y.). *el-Ucâcetü'z-Zernebiyye fî's-Silsileti'z-Zeynebiyye* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1466/06, 24a-25b yk.
- Suyûtî, Ebû'l-Fazl Celâleddin Abdurrahman b. Ebû Bekir eş-Şâfi'î. (t.y.). *Unmûzecü'l-Lebîb fî Haşâ'isi'l-Habîb* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, nr. 1466/05, 11a-23b yk.

- Şemâ'ilü'n-Nebî*. (t.y.). [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 970/01, 1b-16a yk.
- Şerh-i Şecere-i Mübâreke*. (t.y.). [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Gümüşhacı Köyü, 26/02, 14b-154b yk.
- Şumunnî, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddin Ahmed b. Muhammed el-Hanefî. (t.y.). *Müzîlû'l-Hafâ 'an Elfâzı's-Şifâ* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 188, 74 yk.
- Taşköprizâde, Ebu'l-Hayr İsâmüddin Ahmed b. Mustafa b. Halil el-Bursevî er-Rûmî. (t.y.). *eş-Şekâ'iku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâ'i'd-Devleti'l-Osmâniyye* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1121, 204 yk.
- Tirmizî, Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre es-Sülemî. (t.y.). *eş-Şemâ'ilü'n-Nebeviyye ve'l-Haşâ'ilü'l-Mustafaviyye* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 954/01; 1549/02; 151/02.
- Veli, Muhammed. (t.y.). *Sîretü'n-Nebî* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 1460, 219 yk.
- Veysi, Üveys b. Mehmed el-Alaşehirî el-Üskübî. (t.y.). *Dürretü't-Tâc fî Sîreti Şâhibi'l-Mi'râc* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt 1195; 1214/01, 141 yk.; 1b-186b yk.
- Yazıcızâde, Ahmed Bîcan b. Sâlih b. Süleyman el-Geliboluvî. (t.y.). *'Acâ'ibü'l-Mahlûkât* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt Koleksiyonu, 1870/06, 151b-200b yk.
- Yazıcızâde, Muhammed b. Sâlih el-Geliboluvî. (t.y.). *Muhammediyye* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 508, 691, 690, 745, 687, 688, 689; Gümüşhacı Köyü, 263.
- Zeynüddin el-İrâkî, Ebu'l-Fazl Abdurrahîm b. Hüseyin b. Abdurrahman er-Râzyânî el-Mısırî el-Kürdî eş-Şâfi'î. (t.y.). *ed-Dürerü's-Seniyye fî Nazmi's-Sîreti'n-Nebeviyye* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 1401/02; 1695/04; 1733/05.
- Zürkânî, Muhammed b. Abdülbâkî b. Yusuf ez-Zürkânî el-Mâlikî. (t.y.). *İşrâku Mesâbihi's-Sîreti'n-Nebeviyye bi-Mezci Esrâri'l-Mevâhibi'l-Ledünniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye* [El yazması]. Amasya Beyazıt Kütüphanesi, Amasya Beyazıt, 759, 685 yk.

Published Works

- Akpınar, Ş. (2015). Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi “3469” numarada kayıtlı bir şiir mecmûası. *Turkish Studies*, 10(8), 341–384. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8180>
- Aktepe, M. M. (1988). Abdurrahman eşref efendi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (C. 1, s. 161). TDV Yayınları.
- Amobonye, A., Lalung, J., Mheta, G. ve Pillai, S. (2024). Writing a scientific review article: comprehensive insights for beginners. *The Scientific World Journal*, 7822269. <http://dx.doi.org/10.1155/2024/7822269>
- Ankaralı, A., Cin, S. ve Tuncay, A. G. (1995). *Dünden bugüne gümüşhacıköy*. Amasya Ticaret ve Sanayi Odası.
- Arpağuş-Kelpetin, H. (2001). *Osmanlı halkının geleneksel İslam anlayışı ve kaynakları*. Çamlıca Yayınları.

- Ayar, A. R. (2017). Hasan b. Yûsuf el-Eyrâkî el-Amâsî'nin "Mu'cizât-ı Enbiyâ" isimli eserinin tanıtımı ve değerlendirilmesi. Ş. Özdemir ve A. Gün (Ed.). *Uluslararası Amasya Âlimleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı II* içinde (c. 2, ss. 219-227). Amasya Üniversitesi Yayınları.
- Ayar, T. (2014). Bir osmanlı müderrisinin icâzetnâmesi ve tarihî kaynak değeri üzerine bazı mülâhazalar. *Turkish Studies*, 9(1), 43-62. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6222>
- Balıkçı, Ü., Yılmaz, H. İ. ve Durmuş, E. (2024). Web of Science'ta indekslenen Türkiye adresli ilahiyat dergilerinin araştırma performansı. *Hitit İlahiyat Dergisi*, 23(2), 755-783. <http://dx.doi.org/10.14395/hid.1525164>
- Baltacı, C. (1976). *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri*. İrfan Matbaası.
- Coşkun Çelik, B., & Şanes Doğru, M. H. (2018). Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan bir yazma eserin tezhip sanatı açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(26), 281–293. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14465>
- Çelebioğlu, A. (1998). Türk edebiyatında manzum dini eserler. N. Öztoprak ve S. Deniz (Haz.). *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları* içinde (ss. 356-369). MEB Yayınları.
- Çetintaş, Ö., & Coşkun Çelik, B. (2019). Millî Kütüphanede bulunan bazı yazma eserlerin unvan ve ketebe sayfası üzerinden incelenmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 9(1).
- Çınar, F. (2022). Amasya Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan yazma tasavvufi eserler. *ANTAKİYAT/Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(1), 72-105.
- Diodato, V. ve Gellatly, P. (1994). *Dictionary of bibliometrics*. Haworth Press.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. ve Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Duman, A. (2023). Hûlâsatü siyeri seyyidi'l-beşer örneğinde Muhibbüddin et-Taberî ve siyer yazıcılığı. *Eskiyeşi*, 49, 417-435. <http://dx.doi.org/10.37697/eskiyeşi.1224146>
- ed-Dûrî, A. (2023). *İslam tarih yazıcılığı: Müslümanlarda tarih ilminin doğuşu* (H. İ. Yılmaz, H. İ. Hançabay ve M. E. Midilli, Çev.). Albaraka Yayınları.
- Erşahin, S. (2005). Osmanlı toplumunun Hz. Muhammed hakkındaki bilgi kaynakları üzerine bir bibliyografya denemesi. *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 18(3), 335-358.
- Evliya Çelebi. (1999). *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi* (C. 2). (Y. Dağlı ve S. A. Kahraman, Haz.). Yapı Kredi Yayınları.
- Eyice, S. (1992). Beyazıt II Camii ve külliyesi. İçinde *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (C. 6, ss. 40-42). TDV Yayınları.
- Hazırbulan, T. (2025). Osmanlı ilim hayatına katkı: Hamidiye Kütüphanesi ve Enderunlu Lala İsmail Efendi'nin rolü. *Turkish Studies - Comparative Religious Studies*, 20(3), 1115–1137. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.82150>
- Hüsâmeddîn. A. H. (1986). *Amasya tarihi* (A. Yılmaz, Haz.). Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Kanbur, A. ve Kabur, E. (2007). Medreselerde eğitim, yönetim ve organizasyon faaliyetleri: Amasya medreseleri açısından bir değerlendirme. İçinde *I. Amasya Araştırmaları* (Y. Bayram, Ed.). (ss. 1268-1272). Amasya Valiliği Yayınları.

- Karadeniz, İ. (2025). A systematic literature analysis of manuscripts in Islamic philosophy in the Amasya Beyazıt Manuscript Library. *Amasya İlahiyat Dergisi*, 26, 278-301. <https://doi.org/10.18498/amailad.1760605>
- Khalidi, T. (1994). *Arabic historical thought in the classical period*. Cambridge University Press.
- Kocasavaş, Y., Balcı, H. A. ve Özcivanoğlu, S. (2025). Bibliometric analysis of bilig from 2008 to 2022. *bilig*, 112, 1-31. <http://dx.doi.org/10.12995/bilig.7597>
- Kraus, S., Breier, M., Lim, W. M., Dabić, M., Kumar, S., Kanbach, D., Mukherjee, D., Corvello, V., Piñeiro-Chousa, J., Liguori, E., Palacios-Marqués, D., Schiavone, F., Ferraris, A., Fernandes, C. ve Ferreira, J. J. (2022). Literature reviews as independent studies: Guidelines for academic practice. *Review of Managerial Science*, 16, 2577-2595. <http://dx.doi.org/10.1007/s11846-022-00588-8>
- Kut, G. (1999). Yazma eserler ve Türkiye toplu kataloğu çalışmaları. Ö. Bayram, E. Erkan ve E. Yılmaz (Haz.), 21. *Yüzyıla Doğru Türk Kütüphaneciliği: 35. Kütüphane Haftası Bildirileri* içinde (ss. 78-85). Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları.
- Odabaş, H. (2011). Osmanlı yazma eserleri ve Türkiye’de yazma eser kütüphaneciliği. *bilig*, 56, 143-164.
- Okumuş, E. (2017). Evliya Çelebi’ye göre Amasya’da ilim ve ulema. Ş. Özdemir ve A. Gün (Ed.), *Uluslararası Amasya Âlimleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı-II* içinde (ss. 297-307). KIBATEK.
- Özfırat, B. (2014). Türk edebiyatının manzum ilk siyeri: Velî’nin Sîretü’n-Nebî’si. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 12, 93-134.
- Öztürk, O., Kocaman, R. ve Kanbach, D. K. (2024). How to design bibliometric research: An overview and a framework proposal. *Review of Managerial Science*, 18(11), 3332-3361. <http://dx.doi.org/10.1007/s11846-024-00738-0>
- Raan, A. F. J. Van. (2014). Advances in bibliometric analysis: Research performance assessment and science mapping. W. Blockmans, L. Engwall ve D. Weaire (Ed.), *Bibliometrics: Use and Abuse in the Review of Research Performance* içinde (ss. 17-28). Wenner-Gren International Series.
- Ramos-Rodríguez, A.-R. ve Ruiz-Navarro, J. (2004). Changes in the intellectual structure of strategic management research: A bibliometric study of the Strategic Management Journal, 1980-2000. *Strategic Management Journal*, 25, 981-1004. <http://dx.doi.org/10.1002/smj.397>
- Rosental, F. (1952). *A history of Muslim historiography*. Brill.
- Turan, O. (1969). *Selçuklular tarihi ve Türk-İslam medeniyeti*. Turan Neşriyat Yurdu.
- Turan, O. (1971). *Selçuklular zamanında Türkiye*. Turan Neşriyat Yurdu.
- Turan, Ş. (1992). Bayezid II. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (C. 5, s. 237). TDV Yayınları.
- Türkmen, S. (1994). Kütüphaneciliğimize katkılar ve yazma eserlerimizin korunmaları hakkında görüş ve temennilerimiz. *Kütüphanecilikte Bilgi-Belge İşbirliği, Milli Kütüphanelerarası İletişim ve Dünyadaki Teknolojik Gelişmelerin Aktarımında İlkelerin Tesbiti Sempozyumu Bildirileri* içinde (ss. 247-251). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Unan, F. (1999). Osmanlı medreselerinde ilmî verimi ve ilim anlayışını etkileyen amiller. *Türkiye Günlüğü* 58, 95-105.

- Uzunçarşılı, İ. H. (1975). Sancağa çıkarılan şehzadeler. *Belleten*, 156, 659-696.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Osmanlı Devleti'nin ilmiye teşkilatı*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Üşenmez, E. (2013). Eski Anadolu Türkçesi açısından Germiyanlı (Kütahya) şairlerin yeri ve Kütahya'daki yazma eser kütüphanelerinin önemi. *Turkish Studies*, 8(1), 2787–2805. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4406>
- Üşenmez, E. (2017). British Library'deki Türkçe yazma eserler. *Journal of Turkish Studies*, 12(22), 783-816. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12347>
- Yılmaz, H. İ., İzgi, M. C., Erbay, E. E. ve Şenel, S. (2024). Studying early Islam in the third millennium: A bibliometric analysis. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1), 1-13. <http://dx.doi.org/10.1057/s41599-024-04058-2>
- Yinanç, M. H. ve Darkot, B. (1940). Amasya. *Millî Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi* (C. 1, s. 395). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Web Pages

- Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2026, 7 Ocak). *Gümüşhacıköy*
<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59478/gumushacikoy.html>
- Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2026, 7 Ocak). *Sultan II. Bayezid Külliyesi*.
<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59535/sultan-ii-bayezid-kulliyesi.html>
- Mevzuat. (2026, 5 Ocak). *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının muafiyetlerine ilişkin kanun*.
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6093.pdf>
- Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. (2026, 1 Ocak). *Yazma eserler veri tabanı: Amasya Beyazıt Kütüphanesi*.
https://portal.yek.gov.tr/works/search/full?library_branch=Amasya%20Beyazıt%20Kütüphane

ETHICAL DECLARATIONS

Research and Publication Ethics

The author(s) declare that this manuscript is an original work prepared in accordance with the principles of scientific research and publication ethics. The manuscript has not been previously published and is not currently under consideration for publication elsewhere. All sources used in the preparation of this study have been properly cited and referenced. The author(s) confirm that the work contains no plagiarism, fabrication, falsification, or manipulation of data. The research findings are presented honestly and transparently in accordance with the principles of academic integrity.

Author Contributions

All authors have significantly contributed to the conception, design, analysis, and preparation of the manuscript. All authors have read and approved the final version of the manuscript and agree to its submission and publication.

Conflict of Interest

The author(s) declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

Funding

This research did not receive any specific grant, financial support, or funding from any public, commercial, or non-profit funding agencies.

Artificial Intelligence (AI) Usage Disclosure

During the preparation of this manuscript, artificial intelligence tools may have been used solely for limited purposes such as language editing, translation assistance, and stylistic improvement. Any AI-assisted translations or language corrections were carefully reviewed and verified by the author(s). Artificial intelligence tools were not used to generate the core scientific content, research design, analysis, or scholarly conclusions. All academic responsibility for the content of the manuscript rests entirely with the author(s).

Copyright and Permissions

The author(s) confirm that all necessary permissions for copyrighted materials have been obtained where required and that the manuscript does not violate any intellectual property rights.

Author Approval

All authors confirm that they have read and approved the final version of the manuscript and consent to its submission and publication.

ETİK BEYANLAR

Araştırma ve Yayın Etiği

Yazar(lar), bu makalenin özgün bir çalışma olduğunu ve bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hazırlandığını beyan eder. Makale daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış olup başka bir dergide değerlendirme sürecinde değildir.

Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar akademik kurallara uygun biçimde atıflanmıştır. Yazar(lar), çalışmanın intihal, veri uydurma, veri tahrifi veya manipülasyon içermediğini; araştırma bulgularının bilimsel dürüstlük ilkelerine uygun şekilde sunulduğunu beyan eder.

Yazar Katkısı

Tüm yazarlar çalışmanın tasarlanması, yürütülmesi, analizi ve makalenin hazırlanmasına önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Tüm yazarlar makalenin son hâlini okuyup onaylamış ve yayımlanmasını kabul etmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazar(lar), bu makalenin yayımlanmasına ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Finansal Destek

Bu araştırma herhangi bir kamu kurumu, ticari kuruluş veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Makalenin hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarından yalnızca dil düzenleme, çeviri desteği ve anlatım iyileştirmesi amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmış olabilir. Yapay zekâ araçları tarafından yapılan çeviri ve dil düzenlemeleri yazar(lar) tarafından dikkatle kontrol edilmiştir. Yapay zekâ araçları çalışmanın bilimsel içeriğinin, araştırma tasarımının, analizlerinin veya akademik sonuçlarının oluşturulmasında kullanılmamıştır. Makalenin içeriğine ilişkin tüm akademik sorumluluk yazar(lar)a aittir.

Telif Hakları ve İzinler

Yazar(lar), telif hakkı gerektiren materyaller kullanılmışsa gerekli izinlerin alındığını ve çalışmanın herhangi bir fikrî mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan eder.

Yazar Onayı

Tüm yazarlar makalenin son hâlini okuduklarını, onayladıklarını ve yayımlanmasını kabul ettiklerini beyan eder.